

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

Data aplicării
semnăturii electronice nr. 07/5-09/620
la nr. 13-05/3702 din 06 noiembrie 2024

*Referitor la proiectul de lege privind finanțarea,
gestionarea și monitorizarea politicii agricole*

**Ministerul Agriculturii și
Industriei Alimentare**
e-mail: cancelaria@maia.gov.md

În copie: **Cancelaria de Stat**
e-mail: cancelaria@.gov.md

La solicitarea Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare nr.13-05/3702 din 06 noiembrie 2024, Ministerul Finanțelor a examinat repetat proiectul de lege *privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole (număr unic 712/MAIA/2024)* și, în limita atribuțiilor funcționale, comunică următoarele.

Compartimentul 4.2. *Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative*, din nota de fundamentare nu a fost ajustat în conformitate cu obiecțiile expuse, iar argumentele autorului expuse în *Sinteza avizelor la proiectul de lege*, precum că prezentul proiect reglementează prevederi generale, iar estimarea costurilor, inclusiv pe fiecare intervenție, se va efectua în cadrul analizei impactului la elaborarea proiectului hotărârii de Guvern privind aprobarea PSPA nu sunt relevante.

Astfel, se consideră necesar de a prezenta o analiză a intervențiilor în agricultură propuse la proiectul dat, comparativ cu situația actuală și eventualul impact financiar pe termen mediu și lung, până la aprobarea actului normativ. Constatarea autorului precum că „MAIA a prezentat propuneri pentru Cadrul Bugetar pe Termen Mediu (CBTM) pentru anii 2024-2026 în adresa Ministerului Finanțelor”, urmează a fi exclusă, ca fiind inutilă și neactuală, iar Nota de fundamentare se va completa cu informația privind resursele financiare planificate în CBTM 2025-2027, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr.561/2024*.

Secretar de Stat

Digitally signed by Savva Maia
Date: 2024.12.06 16:48:03 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

MOLDOVA EUROPEANĂ

Maia SAVVA

Executor: *Doina Bordei*
tel.: (022)26-26-86
e-mail: doina.bordei@mf.gov.md

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

Data aplicării
semnăturii electronice nr. 07/5-03/482/1575

la nr. unic 712/MAIA/2024

*Referitor la proiectul de lege privind finanțarea,
gestionarea și monitorizarea politicii agricole*

**Ministerul Agriculturii și
Industriei Alimentare**
e-mail: cancelaria@maia.gov.md

În copie: **Cancelaria de Stat**
e-mail: cancelaria@gov.md

La indicația Cancelariei de Stat nr.18-69-9114 din 03 septembrie 2024, Ministerul Finanțelor a examinat proiectul de lege *privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole (număr unic 712/MAIA/2024)* și, în limita atribuțiilor funcționale, comunică următoarele.

La proiectul de lege

Potrivit *art.1 alin.(1) lit.(a)*, proiectul reglementează cadrul instituțional al Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural (FNDARM), însă norme privind reglementarea fondului pe parcursul proiectului nu au fost identificate. Astfel, se propune de completat proiectul cu un articol nou analogic art.15 din Legea nr.71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural.

La *art.1 alin.(1) lit.(d)* se propune după sintagma „resursele financiare” de completat cu sintagma „și sursele de finanțare”, deoarece conform prevederilor art.131 alin.(6) din Constituția Republicii Moldova, nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare. Suplimentar, *la lit.(e)* de completat cu cuvântul „transparența”.

La *art.2 alin.(1)* se propune ca noțiunile definite să fie ordonate în ordine alfabetică, semnele citării (ghilemele) de exclus, acestea nefiind caracteristice limbajului normativ. Prevederile *alin.(2)* se propun de exclus, ca fiind inutile, întrucât noțiunile date nu sunt utilizate în legea vizată. Totodată, noțiunile ce se

regăsesc în alte capitole/secțiuni ale proiectului, se propun a fi integrate în acest articol, pentru armonizarea proiectului de act normativ.

Cu referire la noțiunile utilizate în cadrul proiectului, precum: „plafonul”, „subplafonul” se menționează că, acestea nu sunt explicate și nu sunt în concordanță cu prevederile cadrului național, ceea ce poate duce aplicarea eronată a normelor vizate în acest context.

Prevederile *art.4* se propun de expus în următoarea redacție:

„Cheltuielile aferente implementării politicii agricole se finanțează din FNDAMR, în limita alocațiilor aprobate în legea bugetară anuală.”.

La *art.5 alin.(2)* nu este clar sensul expunerii, dat fiind faptul că direcțiile de finanțare urmează a fi clar stabilite, fără a fi create cazuri de interpretare eronată. În *alin.(3)* nu este clar care sunt formele diferite de sprijin de care poate beneficia o operațiune, precum și la care „plafon maxim stabilit de Guvern”, se face referință. Prin urmare, prevederile *alin.(2)* și *(3)* se propun de reformulat în totalitate.

Prin normele propuse la *art.6*, se propune extinderea numărului măsurilor/acțiunilor finanțate din FNDAMR, însă reieșind din conținutul lor, acestea fac domeniul de activitate a autorității publice centrale, precum și a Agenției de Intervenție și Plăți în Agricultură și nu a activităților de finanțare din fond.

Prevederile *art.7* se propun a fi reformulate în totalitate, reieșind din noțiunile utilizate (plafon, subplafon), cheltuielile eligibile ce urmează a fi acoperite din FNDARM (intervenții și măsuri specifice), modul de stabilire și adaptare a ratei de ajustare, termenii indicați (30 iunie, 1 decembrie).

La *art.8 alin.(1)* cuvintele „și cheltuielile neeligibile” urmează a fi excluse, dat fiind faptul, că odată stabilite cheltuielile eligibile, restul cheltuielilor se consideră neeligibile. La *alin.(4)* urmează de specificat cum vor fi evaluate „contribuțiile în natură”, în contextul când toate plățile din FNDAMR se efectuează în mijloace financiare prin transferuri directe către beneficiari.

Totodată, potrivit *art.8 alin.(1)*, Guvernul stabilește cheltuielile eligibile iar în același timp conform *art.8 alin.(4) și alin.(5)* contribuțiile în natură, costurile de amortizare, cheltuielile în cadrul inițiativei LEADER sunt considerate cheltuieli eligibile. Prin urmare, se propune de a revedea și aduce în concordanță alineatele specificate.

La *art.9*, precum și pe tot conținutul proiectului de lege, urmează de reflectat corect denumirea Agenției implementatoare (denumirea actuală este Agenția de Intervenție și Plăți în Agricultură).

La *art.10*, precum și pe tot parcursul proiectului, se propune de substituit sintagma „autoritate de management” cu „organul central de specialitate”, pentru a

opera cu aceleași noțiuni incluse în legislația actuală (art.13 din Legea nr.71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural).

La **art.11**, se menționează că, în tabelul de concordanță este inclusă și redacția la alin.(3), cu următorul cuprins:

„(3) Agenția de plăți gestionează și asigură controlul operațiunilor legate de intervenția publică de care răspund și își rezervă responsabilitatea generală în domeniul respectiv.”, fiind atribuit, ca compatibil cu legislația UE, (Regulamentul (UE)2021/2116), pe când în proiectul de Lege acesta este lipsă. Totodată, se va corecta numărul articolului, în tabelul de concordanță fiind indicat „articolul 10”, iar în proiect de facto este, „articolul 11”.

Prin urmare, se solicită de adus în concordanță proiectul de lege cu tabelul de concordanță.

La **art.14** urmează de inclus componența Comitetului de monitorizare, atribuțiile acestuia, precum și prevederi ce țin de modul de remunerare/activitatea în bază de voluntariat a membrilor acestuia.

La **art.20 alin.(1)**, se propune de reformulat *lit. d)*, prin expunerea directă a sectoarelor de intervenție. Hotărârile se adoptă pentru organizarea executării legii, astfel trimiterea directă la un act normativ inferior este una incorectă.

Art.25, urmează de exclus, dat fiind faptul, că FNDAMR este constituit pentru subvenționarea în agricultură și mediul rural conform obiectivelor prevăzute în documentele de politici pe domeniul dat. Mai mult, articolul vizat este compatibil cu normele UE, până la invocarea excepțiilor. Respectiv, direcțiile de utilizare a FNDRM urmează a fi reflectate și totalizate într-un singur articol.

Prevederile **art.28** se propun de expus în redacție nouă:

„Sumele recuperate ca urmare a exigenței unor nereguli și a altor cazuri de nerespectare de către beneficiari a condițiilor intervențiilor se restituie la bugetul de stat.”.

La **art.31 alin.(3)**, proiectul nu stabilește direct subiecții prezentei legi. Se recomandă, completarea proiectului cu un articol separat, astfel cum este prevăzut la art. 4 din Legea nr.71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural.

La **art.32 alin.(1) lit. e)**, de exclus cuvintele „plus dobânzile aferente”, fiind considerate incompatibile cu cadrul normativ național.

La **art. 42**, în vederea transparentizării proceselor de verificare și control, se propune publicarea planurilor de control pe pagina oficială a Agenția de Intervenție și Plăți în Agricultură.

La **art.53 alin.(1)**, pentru armonizarea actului normativ și în vederea aducerii acesteia în concordanță cu cadrul normativ național, se propune la *lit. (d)*, după

cuvântul „indicatori” de completat cu textul „,resursele financiare și sursele de finanțare”, iar *lit. e)* de expus în redacție nouă:

„e) monitorizarea, raportarea, evaluarea și transparența”. Propunerile nominalizate sunt în corespundere cu art.1 alin.(1) a proiectului.

La Nota de fundamentare

Conform Analizei impactului în procesul de fundamentare asupra proiectului de lege privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole, nu este estimat costul de subvenționare a tuturor domeniilor pentru care se preconizează a fi oferit suportul din bugetul de stat, în comparație cu prevederile Legii nr.71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural.

Constatarea precum că, la elaborarea Cadrului Bugetar pe Termen Mediu 2024-2026, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare a propus majorarea FNDAMR până la 2.000,0 mil.lei este irelevantă. În prezent, Ministerul Finanțelor este în proces de elaborare a proiectului Legii bugetului de stat pe anul 2025. Astfel, în funcție de capacitatea financiară a bugetului de stat, precum și impactul financiar al politicilor propuse asupra bugetului de stat, va analiza și va propune volumul resurselor destinate Fondului pentru anul 2025.

Reieșind din cele expuse, Ministerul Finanțelor este disponibil de a examina repetat proiectul de hotărâre, după luarea în considerare a obiecțiilor formulate.

Secretar de Stat

Digitally signed by Savva Maia
Date: 2024.10.10 14:38:32 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

MOLDOVA EUROPEANĂ

Maia SAVVA

*Executor: Doina Bordei
tel.: (022)26-26-86
e-mail: doina.bordei@mf.gov.md*

PLENUL CONSILIULUI CONCURENȚEI

Republica Moldova, MD- 2068, Chișinău, str. Alecu Russo, 1
E-mail: office@competition.md; www.competition.md

Nr. DJ-06/784-1642 din 29 noiembrie 2024

Nr. 13-05/3702 din 06.11.2024

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare

email: cancelaria@maia.gov.md

Cancelaria de Stat

email: cancelaria@gov.md

Plenul Consiliului Concurenței, în cadrul ședinței din 29 noiembrie 2024, a examinat, repetat, în temeiul prevederilor art. 39 lit. c) și art. 41 alin. (1) lit. d) ale Legii concurenței nr.183/2012, proiectul de lege *privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole (număr unic 712/MAIA/2024)* și, în limitele competenței sale, comunică următoarele.

Având în vedere că 2 propuneri prezentate în avizul Plenului Consiliului Concurenței nr.DJ-06/676-1470 din 11 octombrie 2024 nu au fost luate în considerare, reiterăm necesitatea ca proiectul dat să fie corelat cu Legea nr.139/2012 cu privire la ajutorul de stat.

Astfel, întrucât proiectul la art.7 alin. (1) lit. e), g) și h) propune acordarea unor măsuri de sprijin care ar putea prezenta semne de ajutor de stat reglementat de Legea nr.139/2012 cu privire la ajutorul de stat, este necesară corelarea condițiilor de acordare, evidență, raportare și monitorizare a acestor măsuri stabilite de proiectul legii date pentru a asigura conformarea cu normele materiale și procedurale ale Legii nr.139/2012 cu privire la ajutorul de stat și la actele normative ale Consiliului Concurenței din domeniul ajutorului de stat, ce vor servi ulterior ca temei pentru elaborarea de acte normative subordonate legii.

Totodată, menționăm că este necesară corelarea art.65 din proiect cu prevederile Legii nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat, întrucât această lege nu oferă o derogare absolută și universală pentru toate produsele agricole.

Prin urmare, pentru a asigura compatibilitatea cadrului normativ național cu legislația Uniunii Europene și, implicit, cu Legea nr. 139/2012, este judicios necesar ca articolul 65 din proiect să prevadă expres derogări de la aplicarea Legii nr. 139/2012 exclusiv pentru produsele agricole enumerate în mod exhaustiv în anexa nr. 1 la Acordul privind agricultura, ratificat prin Legea nr. 218/2001 privind

aderarea Republicii Moldova la Organizația Mondială a Comerțului. Este inoportun copierea prevederilor Legii nr.139/2012 cu privire la ajutorul de stat în proiectul legii date ce ține de domeniul exceptat de la aplicarea Legii nr.139/2012.

Astfel, este imperativ să se stabilească expres în proiectul legii date că măsurile de sprijin propuse de proiect pentru restul produselor agricole care nu cad sub incidența derogării exprese a Legii nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat, trebuie acordate, implementate, asigurată evidența, raportate și monitorizate cu respectarea normelor procedurale și materiale stabilite de Legea nr. 139/2012 și actele normative ale Consiliului Concurenței.

Anexă: Avizul Plenumului Consiliului Concurenței nr. DJ-06/676 – 1470 din 11 octombrie 2024 – 3 file

Alexei Gherțescu
Președinte

Digitally signed by Gherțescu Alexei
Date: 2024.11.29 16:02:58 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

MOLDOVA EUROPEANĂ

PLENUL CONSILIULUI CONCURENȚEI

Republica Moldova, MD-2068, Chișinău, str. Alecu Russo, 1
E-mail: office@competition.md; www.competition.md

Nr. DJ-06/676-1470 din 11 octombrie 2024

Nr. 18-69-9114 din 3 septembrie 2024

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
Cancelaria@maia.gov.md

Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md

Plenul Consiliului Concurenței, în cadrul ședinței din 10 octombrie 2024, a examinat, în temeiul prevederilor art. 39 lit. c) și art. 41 alin. (1) lit. d) ale Legii concurenței nr.183/2012, proiectul de lege *privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole (număr unic 712/MAIA/2024)* și, în limitele competenței sale, comunică următoarele.

Proiectul legii stabilește tipurile de măsuri financiare și cadrul pentru finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole.

Respectiv, ținem să menționăm că art. 5 alin. (1) lit. e), g) și h) din proiect propune acordarea unor măsuri de sprijin finanțate din Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural (FNDAMR), care ar putea prezenta semne de ajutor de stat reglementat de Legea nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat.

În acest scop, este necesară corelarea condițiilor de acordare, evidență, raportare și monitorizare a acestor măsuri pentru a asigura conformarea la normele materiale și procedurale ale Legii nr.139/2012 cu privire la ajutorul de stat și la actele normative ale Consiliului Concurenței din domeniul ajutorului de stat.

Totodată, Consiliul Concurenței consideră judicios corelarea art.65 din proiect cu prevederile Legii nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat, întrucât această lege

nu oferă o derogare absolută și universală pentru toate produsele agricole. Astfel, pentru a asigura compatibilitatea cadrului normativ național cu legislația Uniunii Europene și implicit cu Legea nr.139/2012, este imperios ca art.65 din proiect să asigure o derogare de la aplicarea Legii nr.139/2012 doar pentru produsele agricole prevăzute exhaustiv în anexa nr. 1 la Acordul privind agricultura, ratificat prin Legea nr. 218/2001 pentru aderarea Republicii Moldova la Organizația Mondială a Comerțului. Totodată, acest articol trebuie să stabilească clar și previzibil că măsurile de sprijin propuse de proiect pentru restul produselor agricole care nu cad sub incidența derogării exprese a legii, trebuie acordate, implementate, asigurată evidența, raportate și monitorizate cu respectarea normelor procedurale și materiale stabilite de Legea nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat și actele normative ale Consiliului Concurenței.

În altă ordine de idei, Consiliul Concurenței nu susține propunerea de modificare a art.2 din Legea concurenței nr. 183/2012, prin care se propune o derogare absolută de la aplicarea regulilor de concurență privind acordurile, practicile și deciziile anticoncurențiale pentru domeniul produselor agricole.

Din start, ținem să menționăm că Regulamentul (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 care stabilește normele privind sprijinul pentru planurile strategice elaborate de statele membre în cadrul politicii agricole comune (planurile strategice PAC), și Regulamentul (UE) 2021/2116 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune, nu conțin o asemenea prevedere.

Propunerea de modificare a art.2 din Legea concurenței nr. 183/2012 în redacția prezentată de autorul proiectului, contravine normelor stabilite de Regulamentul nr. 1308/2013 și poate genera riscul tolerării unor practici anticoncurențiale grave sau a unor încălcări ale legislației europene chiar și în contextul pieței unice europene.

Or, orice modificare a legislației concurențiale care vizează exceptarea de la aplicarea regulilor concurenței pentru produsele agricole trebuie realizată doar în contextul și concomitent cu transpunerea completă a acquis-ului comunitar european în ceea ce privește funcționarea piețelor agricole, prevăzut de Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013.

Respectiv, este prematur să se acorde asemenea excepții de la aplicarea Legii concurenței nr. 183/2012, atât timp cât prevederile din Regulamentul nr. 1308/2013 care vizează regulile de concurență pentru piața produselor agricole, nu sunt complet transpuse în legislația națională.

Alexei Gherțescu
Președinte

Digitally signed by Gherțescu Alexei
Date: 2024.10.11 15:31:11 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

MOLDOVA EUROPEANĂ

Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale
al Republicii Moldova

Nr. 21-4931 din 20.09.2024

La nr. 18-69-9114 din 03.09.2024

**Ministerul Agriculturii
și Industriei Alimentare**
e-mail: cancelaria@maia.gov.md

Copie: **Cancelaria de Stat**
e-mail: cancelaria@gov.md

Urmare a examinării *proiectului de Lege privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole (număr unic 712/MAIA/2024)*, în limitele competențelor funcționale, comunicăm lipsă de obiecții și propuneri asupra proiectului.

Secretar general

Digitally signed by Țurcanu Angela
Date: 2024.09.20 09:36:20 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

MOLDOVA EUROPEANĂ

Angela ȚURCANU

Ex.: Daniel UNCU
E-mail: daniel.uncu@midr.gov.md

ASOCIAȚIA PROCESATORILOR DE TUTUN
” AP-TUTUN”

IDNO 10106000016009
Mun. Chișinău, str. Valea Crucii, 26
Tel. +373 69114823, e-mail:
vladvt@gmail.com

Către
Ministerul Agriculturii
și Industriei Alimentare
al Republicii Moldova

La nr. 13-05/2810 din 24.09.2024

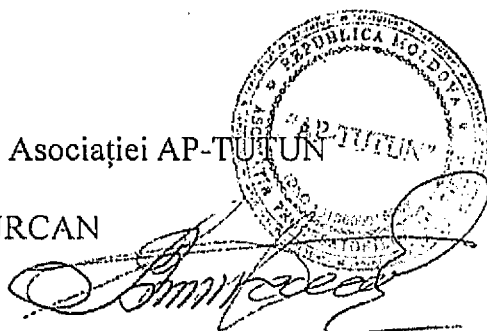
Prin prezenta, Vă informăm că membrii Asociației ” AP-TUTUN” au studiat în cadrul ședinței Asociației, proiectul de lege privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole pentru consultare și prezentare a propunerilor/recomandărilor pe marginea acestuia.

Asociația ” AP- TUTUN” își exprimă acordul pentru promovarea de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare a proiectului de lege întru finanțarea și dezvoltarea durabilă a ramurii agriculturii în Republica Moldova.

Cu respect,

Președinte al Asociației AP-TUTUN

Vladimir ȚURCAN

The image shows a circular official stamp of the Association of Tobacco Processors (AP-TUTUN) from the Republic of Moldova. The stamp contains the text 'REPUBLICA MOLDOVA' at the top, 'ASOCIAȚIA PROCESATORILOR DE TUTUN' around the perimeter, and 'AP-TUTUN' in the center. Overlaid on the stamp is a handwritten signature in black ink.

Adresa juridică:
MD-2009, or. Chișinău, str. V. Alecsandri,
82A, "Doina Vin" SRL
Adresa birou:
IP ONVV MD-2004, or. Chișinău,
str. Sfatul Țării, 59
Persoana de contact: Vitalie Cosnicean
Mob. +373 68409522
E-mail: vcosnicean@wineofmoldova.com

ASOCIAȚIA
VITIVINICOLĂ A
REGIUNII
GEOGRAFICE
DELIMITATE

CODRU

Cod fiscal 1011600034509
IBAN: MD48VI000022515031617
"VICTORIABANK" SA
filiala 3 or. Chișinău,
Cod bancă VICBMD 2X416

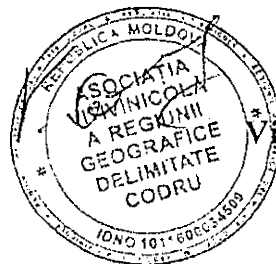
Nr. 50 din 23 septembrie 2024

Ministerul Agriculturii și
Industriei Alimentare

Copie: IP ONVV

Prin prezenta, administrația Asociației Vitivinicole a Regiunii Geografice Delimitate "Codru" informează, că a efectuat examinarea și analiza prevederilor proiectului Legii privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole și comunică lipsa de obiecții și propuneri.

Administratorul Asociației

Vitalie Cosnicean

CODRU

nr.33
din 24.09.2024

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare

Asociația Obștească Uniunea Viti-Vinicolă a Regiunii Geografice Delimitate "Valul lui Traian" a examinat proiectul de lege privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole (număr unic 712/MAIA/2024), plasat în data de 04.09.2024 pe website Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare pentru dezbateri publice, în urma examinării de către membrii Asociației și dezbaterilor în cadrul acesteia, comunicăm următoarele.

Asociația UVV RGD "Valul lui Traian" AO susține proiectul nominalizat și solicită includerea reprezentanților Asociației în grupul de lucru respectiv.

Cu respect,
Viorel GOLOVATIC,
Director Executiv

CURTEA DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA

MD-2001, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 69, tel. (+373 22) 26 60 02,
fax: (+373 22) 26 61 00, web: www.ccrm.md, e-mail: ccrm@ccrm.md

nr. 03-435-24
La nr. 18-69-9114 din 03.09.2024

24 09 2024

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare,
e-mail: cancelaria@maia.gov.md

Copie: Cancelaria de Stat a Republicii Moldova,
e-mail: cancelaria@gov.md

Cu referire la adresarea Cancelariei de Stat, înregistrată la Curtea de Conturi cu nr. 701-24 la 04.09.2024, prin care se solicită avizarea proiectului de lege privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole (număr unic 712/MAIA/2024, autor – Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare). Curtea a examinat proiectul precitat și, în limita atribuțiilor sale, își expune observațiile privind următoarele.

Curtea de Conturi susține și salută inițiativa și efortul MAIA depuse în vederea elaborării proiectului actului normativ în cauză. Aprobarea normelor respective este o cerință și o necesitate absolută în scopul asigurării unui sistem coerent de gestionare a fondurilor și a intervențiilor agricole, asigurând coerența cu obiectivele politicii agricole comune a Uniunii Europene, argumentate de autor în Nota de fundamentare la proiectul legii.

Pornind de la faptul că proiectul actului normativ este destinat îmbunătățirii calității legislației existente în domeniu, precum și reglementării circumstanțelor noi, Curtea de Conturi evidențiază următoarele aspecte care, în viziunea sa, necesită a fi explicate.

1.) Articolul 1. Obiect și domeniu de reglementare

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE 2021/2115	Conținutul propunerilor/obiecțiilor/sugestiilor
Alin. (1) lit. b): Prezenta lege stabilește norme privind: b) tipurile de intervenții și cerințele comune cu ajutorul cărora trebuie să se urmărească realizarea obiectivelor generale prevăzute în Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală (în continuare politica agricolă), precum și măsurile financiare conexe;		Conform prevederilor Legii nr. 100/2017, forța juridică a actelor normative se stabilește în funcție de competența și statutul autorității publice emitente, precum și de categoria actului. Legea, care are o forță juridică superioară, determină obiectul, scopul și domeniul de aplicare. Având în vedere faptul că alin. (1) lit. b) face trimitere la obiectivele din Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală anii 2023-2030,

		aprobată prin H.G. nr. 56/2023, considerăm oportun ca obiectivele generale și specifice să se regăsească obligatoriu în viitoarea lege, fiind preluate de Strategie, și nu viceversa, dar fiind faptul că hotărârile de Guvern se adoptă pentru organizarea executării legilor.
--	--	---

2.) Articolul 2. Definiții

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiectivelor/sugestiilor
Alin. (1) În sensul prezentei legi, se aplică următoarele definiții: „ <i>intervenție</i> - un instrument de sprijin însoțit de un set de condiții de eligibilitate, conform tipurilor de intervenții prevăzute în prezenta lege”;	<i>Intervenție</i> - un instrument de sprijin însoțit de un set de condiții de eligibilitate specificate de un stat-membru în planul strategic PAC în baza unui tip de intervenție prevăzut în prezentul Regulament.	Se propune de expus în următoarea redacție: <i>Intervenție</i> - instrument de sprijin însoțit de un set de condiții de eligibilitate specificate în PSPA în baza unui tip de intervenție prevăzut în prezenta lege.
„ <i>indicatori</i> - valori prestabilite care trebuie atinse la sfârșitul perioadei PSPA în raport cu indicatorii de monitorizare, evaluare și de rezultat”;	<i>Ținte</i> - înseamnă valori prestabilite de statele membre în cadrul strategiilor lor de intervenție menționate la art. 107 alin.(1) lit. (b) din Regulamentul (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021, care trebuie atinse la sfârșitul perioadei PSPA în raport cu indicatorii de rezultat.	Se propune de expus în următoarea redacție: <i>Ținte</i> - valori prestabilite în cadrul strategiilor de intervenție, care trebuie atinse la sfârșitul perioadei PSPA în raport cu indicatorii de rezultat.
Lipsește definiția noțiunii <i>Fond mutual</i>	<i>Fond mutual</i> - înseamnă o schemă acreditată de statele-membre în conformitate cu dreptul său intern pentru a permite fermierilor afiliați să se asigure, prin care se acordă plăți compensatorii fermierilor afiliați care suferă pierderi economice.	În tabelul de concordanță este menționat faptul că noțiunea de fond mutual se va regăsi în PSPA. PSPA trebuie să dezvăluie criteriile detaliate. În condițiile în care „fondul mutual” este un instrument de intervenție, acesta urmează a fi inclus în PSPA. PSPA nu poate include alte instrumente decât cele incluse în prezentul proiect de lege. Este binevenit de completat art. 2 al proiectului de lege cu noțiunea de „fond mutual”.

		Totodată, de efectuat o analiză amplă a Tabelului de concordanță, pentru a exclude situațiile în care unele prevederi din Directive se vor regăsi în PSPA. Urmează a fi introduse articole/alineate în care se va face referință precum că acțiunile respective vor fi reglementate în PSPA.
Lipsește definiția noțiunii <i>Regiuni mai puțin dezvoltate</i>	<i>Regiuni mai puțin dezvoltate</i> – înseamnă regiuni mai puțin dezvoltate în sensul art.108 alin. (2) primul paragraf litera (a) din Regulamentul UE 2021/1060 ¹ .	În Tabelul de concordanță este menționat că noțiunea respectivă va fi inclusă în PSPA. Considerăm oportun ca această noțiune să fie inclusă în textul proiectului de lege în următoarea redacție: <i>Regiuni mai puțin dezvoltate</i> – regiuni al căror PIB este mai mic de 75% din PIB-ul mediu pe cap de locuitor. După aderarea la UE, noțiunea va fi ajustată la prevederile Regulamentului.
„neregulă – orice încălcare a unei dispoziții de drept, ca urmare a unei acțiuni sau omisiuni a unui beneficiar, care poate sau ar putea prejudicia bugetul FNDAMR prin cheltuieli nejustificate”;		Propunem următoare redacție: <i>Neregulă</i> – orice încălcare a unei dispoziții de drept sau act normativ, ca urmare a unei acțiuni sau omisiuni care poate sau ar putea prejudicia bugetul FNDAMR prin cheltuieli nejustificate sau utilizare contrar destinației.
Lipsește noțiunea de <i>Exercițiul financiar agricol</i>	<i>Exercițiul financiar agricol</i> – înseamnă un exercițiu financiar în conformitate cu art.35 din Regulamentul UE 2021/2116	Se propune de completat cu definiția noțiunii respective în următoare redacție. <i>Exercițiul financiar agricol</i> – cuprinde cheltuielile efectuate și veniturile obținute și înregistrate la FNDAMR de către agenția de plăți pentru exercițiul financiar „n”, care

¹ Acoperirea geografică a sprijinului pentru obiectivul Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică FEDR, FSI+ și Fondul de coeziune sprijină obiectivul Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică în toate regiunile corespunzătoare nivelului 2 din nomenclatorul comun al unităților teritoriale de statistică („regiuni de nivelul NUTS 2”, instituit prin Regulamentul (CE) nr. 1059/2003, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) 2016/2066. (2) Resursele din FEDR și FSE+ pentru obiectivul Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică se alocă între următoarele trei categorii de regiuni de nivelul NUTS 2: (a) regiuni mai puțin dezvoltate, al căror PIB pe cap de locuitor este mai mic de 75 % din PIB-ul mediu pe cap de locuitor al UE-27 („regiuni mai puțin dezvoltate”); (b) regiuni de tranziție, al căror PIB pe cap de locuitor este între 75 % și 100 % din PIB-ul mediu pe cap de locuitor al UE-27 („regiuni de tranziție”); (c) regiuni mai dezvoltate, al căror PIB pe cap de locuitor este mai mare de 100 % din PIB-ul mediu pe cap de locuitor al UE-27 („regiuni mai dezvoltate”). Încadrarea regiunilor într-una dintre cele trei categorii de regiuni se stabilește în funcție de raportul dintre PIB-ul pe cap de locuitor pentru fiecare regiune, măsurat în standarde ale puterii de cumpărare (SPC) și calculat pe baza datelor Uniunii pentru perioada 2015-2017, și PIB-ul mediu pe cap de locuitor al UE-27 pentru aceeași perioadă de referință.

		începe la data de 16 octombrie a anului „n – 1” și se încheie la data de 15 octombrie a anului „n”.
--	--	---

3.) Regulamentul (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 include un articol separat (Art.4) cu noțiuni care urmează a fi prevăzute în PSPA. Astfel, ar fi recomandabil ca în proiectul Legii să fie introdus un articol separat sau un alineat nou la art. 2 care ar menționa expres că noțiunile respective vor fi incluse în PSPA.

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiectivelor/sugestiilor
Lipsește noțiunile prevăzute în art. 4 al Regulamentului (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021	<p>Articolul 4. Definiții și condiții care urmează a fi prevăzute în planurile strategice (PAC)</p> <p>(1) În planurilor lor strategice PAC, statele-membre prevăd definiții pentru „activitate agricolă”, „suprafața agricolă”, „hectar eligibil”, „fermier activ”, „tânăr fermier” și „nou fermier”, precum și condițiile relevante în conformitate cu prezentul articol.</p> <p>Notă: unele noțiuni de mai sus sunt prevăzute astfel încât să cuprindă și alte noțiuni. <i>De exemplu</i>, „Suprafața agricolă” este prevăzută astfel încât să cuprindă teren arabil, culturi permanente și pășiți permanente, inclusiv atunci când acestea formează sisteme agrosilvice pe suprafața în cauză. Sunt descrise criteriile, de ex., pentru noțiunea de pășiți permanente și pășuni permanente etc.</p>	<p>Pentru a exclude apariția în PSPA a unor noțiuni noi care nu se vor regăsi în lege și în scopul neadmiterii ca prevederile PSPA să depășească limitele competenței instituite prin Lege, ar fi adecvat ca articolele din Regulamentul UE (la care în Tabelul de concordanță se conțin mențiuni că se vor regăsi în PSPA) să fie incluse în proiectul legii, făcându-se, totodată, referință la includerea lor în PSPA.</p> <p>Se propune:</p> <p>Completarea proiectului legii cu un articol nou sau completarea art. 2 cu un alineat nou care ar transcrie prevederile art. 4 din Regulamentul UE, cu ajustarea la cadrul național.</p>

4.) **Articolul 3. Derogări în cazuri de circumstanțe justificate și circumstanțe excepționale**

Nu este clar care va fi sursa de acoperire în cazul survenirii „circumstanțelor justificate” și „circumstanțelor excepționale”. Deși în alin.1 sunt prevăzute cazurile care se vor recunoaște ca

„circumstanțe justificate” și „circumstanțe excepționale”, totuși, reieșind din faptul că circumstanțele sunt prezentate ca circumstanțe separate, nu este clar stabilit care din cazurile enumerate se atribuie la „circumstanțe justificate” și care la „circumstanțe excepționale”.

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiectivelor/sugestiilor
<p>(1) În scopul finanțării, al gestionării și al monitorizării politicilor agricole, „circumstanțele justificate” și „circumstanțele excepționale” pot fi recunoscute, în special, în următoarele cazuri:</p> <p>a) catastrofa naturală gravă sau un fenomen meteorologic sever care afectează grav exploatarea;</p> <p>b) distrugerea accidentală a clădirilor destinate creșterii animalelor, aflate în exploatare;</p> <p>c) o epizootie, un focar de boală a plantelor sau prezența unor dăunători ai plantelor care afectează parțial sau integral șeptelul sau culturile beneficiarului;</p> <p>d) exproprierea întregii exploatare sau a unei mari părți a acesteia, dacă exproprierea respectivă nu ar fi putut fi anticipată la data depunerii cererii;</p> <p>e) decesul beneficiarului;</p> <p>f) incapacitatea profesională pe termen lung a beneficiarului.</p>		<p>d) Nu este clar de ce „exproprierea întregii exploatare sau a unei mari părți a acesteia, dacă exproprierea respectivă nu ar fi putut fi anticipată la data depunerii cererii”, urmează să fie finanțată din FNDAMR, care conține norme legale care reglementează situațiile de expropriere a terenurilor în interesul statului. Poate apărea riscul de finanțare/compensare dublă.</p> <p>De asemenea, nu este clar cum și în ce mărime poate fi finanțată, prin derogare, o exploatare agricolă în cazul decesului beneficiarului. Se propune de reglementat și de introdus o noțiune nouă, de „beneficiar intermediar”, care ar include și perioada de înregistrare a moștenirii în cazul decesului beneficiarului/proprietarului și de confirmare a deschiderii moștenirii.</p> <p>În așa mod, statul trebuie să finanțeze un beneficiar sau un fermier care a sistat activitatea sa pe o perioadă determinată sau nedeterminată? În PSPA se va defini noțiunea de „fermier activ”, respectiv fermierul care nu este activ nu poate beneficia de mijloace financiare din FNDAMR?</p> <p>Totodată, alineatele (2) și (3) fac referire doar la „circumstanțele excepționale” legate de fenomenele meteorologice (catastrofe naturale). criteriile și modul de calculare a mărimii acestora, dar nu reglementează care sunt criteriile și modul de calculare a mărimii intervențiilor pentru „circumstanțele justificate”.</p>

		<p>Propunere:</p> <p>De revizuit cazurile care pot fi calificate ca „circumstanțe justificate” și „circumstanțe excepționale” cu gruparea lor pe fiecare circumstanță separat.</p> <p>Se propune completarea proiectului legii cu prevederi ale situației de deces al beneficiarului/proprietarului/gestionarului exploatației agricole, cine ar putea deveni beneficiar intermediar sau temporar, precum și includerea prevederilor exhaustive de „fermier inactiv”, care își sistează activitatea agricolă pe un termen determinat sau nedeterminat și cum se declară preluarea activității agricole și transformarea/înregistrarea ca „fermier activ”.</p> <p>Nu este clar care sunt criteriile de declarare a incapacității profesionale. Dacă va rămâne ca situație pentru finanțare din FMDAMR, ar fi binevenit de completat art. 2 cu o noțiune nouă.</p> <p>Cu privire la „circumstanțele excepționale”, se propune de analizat ca prevederile prezentei legi să nu contravină cadrului normativ care reglementează situațiile excepționale/de urgență.</p>
--	--	--

5.) Articolul 5. Cheltuieli din FNDAMR

Tipul de cheltuieli prevăzut la alin. (1) lit. h) „*FNDAMR finanțează intervențiile pentru dezvoltarea rurală*” poate să se intersecteze cu activitățile și acțiunile care se finanțează din FNDR, fond gestionat de MIDR. Ar fi oportun ca această cheltuială să fie completată la sfârșit cu cuvântul „*agricolă*”, pentru a exclude finanțarea dublă sau triplă chiar a aceluiași activități din FNDR, precum și din fondurile gestionate de ODA. Cine va monitoriza neadmiterea finanțării duble sau triple? Va fi creat un sistem unic de susținere a economiei țării, unde se vor introduce facturile sau alte documente justificative pentru care din bugetul de stat deja au fost alocate mijloace financiare sub diferite forme? Cum se va monitoriza excluderea finanțării duble în cazul calamităților naturale (secetă, grindină etc.) din setul de asigurare compensat de FNADMR?

6.) Regulamentul UE prevede o secțiune separată TITLU II „Obiective și indicatori”, dar aceasta nu se regăsește în proiectul de lege. Această secțiune nu este inclusă în proiect, iar în Tabelul de concordanță se face referință că acest articol se va regăsi în PSPA.

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiecțiilor/sugestiilor
Lipsește	<p>Titlul II Articolul 5. Obiective generale</p> <p>În conformitate cu obiectivele PAC prevăzute în art. 39 din TFUE, cu obiectivul de a menține funcționarea pieței interne și condiții de concurență echitabile între fermierii din Uniune și cu principiul subsidiarității, sprijinul acordat din FEAGA și FEAD în continuare a dezvoltării durabile a agriculturii, a sectorului alimentar și a zonelor rurale, și contribuie la îndeplinirea următoarelor obiective generale în domeniul economic, în domeniul mediului și în domeniul social, ceea ce va contribui la punerea în aplicare a Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă:</p> <p>a) promovarea unui sector agricol inteligent, competitiv, rezilient și diversificat care să garanteze securitatea alimentară pe termen lung;</p> <p>b) prrijinirea și consolidarea protecției mediului, inclusiv biodiversității, și a acțiunilor în domeniul climai și contribuirea la îndeplinirea obiectivelor în materie de mediu și climă a Uniunii, inclusiv a angajamentelor</p>	<p>De completat proiectul de lege cu un articol care ar include obiectivele generale ce urmează a fi corelate cu obiectivele din Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală anii 2023-2030, aprobată prin H.G. nr.56/2023 sau, cel puțin, să fie făcută trimitere la obiectivele generale din Strategia respectivă.</p> <p>Propunere. De completat cu un articol nou cu următorul cuprins:</p> <p>„Atricolul xxx. Obiective generale și specifice</p> <p>Obiectivele generale și specifice sunt prezentate în Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală (politica agricolă), aprobată de Guvern.”</p>

	<p>sale în temeiul Acordului de la Paris;</p> <p>c) consolidarea structurii socio-economice a zonelor rurale.</p>	
Lipsește	<p>Articolul 6. Obiective specifice</p> <p>(1) Îndeplinirea obiectivelor generale este urmărită prin intermediul următoarelor obiective specifice:</p> <p>(a) sprijinirea veniturilor viabile ale fermelor și a rezilienței sectorului agricol în întreaga Uniune pentru a spori diversitatea agricolă și securitatea alimentară pe termen lung, precum și pentru a asigura durabilitatea economică a producției agricole în Uniune;</p> <p>(b) îmbunătățirea orientării spre piață și sporirea competitivității fermelor atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, inclusiv punerea unui accent mai puternic pe cercetare, tehnologie și digitalizare;</p> <p>(c) îmbunătățirea poziției fermierilor în cadrul lanțului valoric;</p> <p>(d) contribuirea la atenuarea schimbărilor climatice și la adaptarea la acestea, inclusiv prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și creșterea capacității de sechestrare a carbonului, precum și promovarea energiei durabile;</p> <p>(e) promovarea dezvoltării durabile și a gestionării eficiente a resurselor naturale precum apa, solul și aerul, inclusiv prin reducerea dependenței de substanțe chimice;</p> <p>(f) contribuirea la oprirea și inversarea declinului</p>	<p>Se propune de completat legea cu articolul care ar include obiectivele specifice și care urmează a fi corelate cu obiectivele din Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală pe anii 2023-2030, aprobată prin H.G. nr. 56/2023 sau, cel puțin, să fie făcută trimitere la obiectivele specifice din Strategia respectivă.</p>

	<p>biodiversității, îmbunătățirea serviciilor eco-sistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor;</p> <p>(g) atragerea și susținerea tinerilor fermieri și a noilor fermieri și facilitarea dezvoltării întreprinderilor durabile din zonele rurale;</p> <p>(h) promovarea ocupării forței de muncă, a creșterii economice, a egalității de gen, inclusiv a participării femeilor la agricultură, a incluziunii sociale și a dezvoltării locale în zonele rurale, inclusiv a bio-economiei circulare și a silviculturii durabile;</p> <p>(i) îmbunătățirea răspunsului dat de agricultura Uniunii exigențelor societale referitoare la hrană și la sănătate, inclusiv la alimentele de înaltă calitate, sigure și hrănitoare produse într-un mod durabil, reducerea deșeurilor alimentare, precum și îmbunătățirea bunăstării animalelor și combaterea rezistenței la antimicrobiene.</p>	
Lipsește	<p>Articolul 7. Indicatori</p> <p>(1) Îndeplinirea obiectivelor menționate la articolul 5 și la articolul 6 alineatele (1) și (2) se evaluează pe baza indicatorilor comuni de realizare, de rezultat, de impact și de context, astfel cum figurează în anexa I. Indicatorii comuni respectivi includ:</p> <p>(a) indicatori de realizare aferenți realizărilor obținute în urma intervențiilor care au beneficiat de sprijin;</p>	<p>Propunere:</p> <p>Reieșind din faptul că viitoarea lege va reglementa, per general, indicatorii de rezultat care urmează să fie monitorizați și care să fie dezvoltăți mai în detaliu în PSPA, ar fi oportun ca într-un articol separat sau în anexă la proiectul legii să fie incluși indicatorii unificați, aferenți obiectivelor generale și specifice, precum și tipurile de intervenție aferente obiectivelor specifice, cu indicarea țintelor finale și intermediare care urmează să fie atinse în cadrul implementării PSPA.</p>

	<p>(b) indicatori de rezultat aferenți obiectivelor specifice vizate menționate la articolul 6 alineatele (1) și (2), și care sunt utilizați pentru stabilirea obiectivelor de etapă și a țintelor cuantificate în raport cu respectivele obiective specifice din planurile strategice PAC și pentru evaluarea progreselor realizate în direcția țintelor respective; indicatorii aferenți obiectivelor legate de climă și mediu se pot aplica intervențiilor care contribuie la îndeplinirea angajamentelor ce decurg din actele legislative ale Uniunii enumerate în anexa XIII;</p> <p>(c) indicatori de impact aferenți obiectivelor prevăzute la articolul 5 și la articolul 6 alineatele (1) și (2) și utilizați în contextul planurilor strategice PAC și al PAC;</p> <p>(d) indicatori de context menționați la articolul 115 alineatul (2) și enumerați în anexa I.</p>	
--	--	--

7.) Articolul 7. Disciplina financiară

Se face referință la rata de ajustare a plafonului maxim de 50 mii lei de către Guvern. Nu este clar dacă este vorba de rectificare, alocare suplimentară a resurselor financiare sau de redistribuirea mijloacelor în cadrul FNDAMR, deoarece nicio cheltuială suplimentară nu poate fi efectuată dacă în buget nu sunt stabilite sursele de acoperire a acesteia. De asemenea, articolul nu prevede plafonul maxim al ratei de ajustare. Ar fi oportun ca legea să reglementeze plafonul maxim al ratei de ajustare pentru fiecare tip de intervenție și pentru care situații rata de ajustare poate fi aprobată sau să se folosească noțiunile bugetare (precizat/rectificat etc.).

8.) Articolul 8. Eligibilitatea cheltuielilor

Alineatul (2) prevede că, „În cazul unor măsuri de urgență ca urmare a unor dezastre naturale, a unor evenimente catastrofale, a unor fenomene climatice nefavorabile sau a unei schimbări semnificative sau bruste a condițiilor socioeconomice, cheltuielile finanțate din FNDAMR pot începe să fie eligibile din data producerii evenimentului”.

Nu este clar cum va fi aplicat acest articol. Care vor fi criteriile de eligibilitate? Se va efectua alocarea în avans fără anumite justificări de suportare a pagubelor? De obicei, comisiile excepționale evaluează pagubele. Cum va funcționa acest mecanism? Alocarea resurselor pentru astfel de situații,

de obicei, nu este prevăzută în buget. Vor fi stopate plățile curente de la alte tipuri de intervenție? Cum se va realiza aceasta? Se va aproba o Hotărâre de Guvern sau un Ordin al MAIA în acest sens? La momentul actual nu există mecanisme pentru implementarea acestei prevederi. Solicităm ca acest alineat să fie revizuit.

Alineatul (3) litera a) prevede că „Operațiunile nu sunt eligibile pentru sprijin dacă au fost finalizate în mod fizic sau au fost puse în aplicare integral înainte de depunerea cererii de sprijin la Agenția de Intervenții și Plăți, indiferent dacă au fost efectuate sau nu toate plățile aferente”.

Aceasta ar însemna ca toate tipurile de intervenții vor fi efectuate doar în avans sau vor fi și intervenții post-investiții?

Alineatul (4) prevede că „Contribuțiile în natură și costurile de amortizare pot fi eligibile pentru sprijin în cadrul FNDAMR, în condiții stabilite de Guvern”.

Nu este clar în ce mod costurile de amortizare pot fi eligibile pentru contribuție, iar pentru contribuția în natură ar trebui binevenit să fie specificat că se admite în calitate de contribuție în natură doar bunurile procurate integral din mijloacele proprii ale fermierului sau bunul procurat din sursele FNDAMR, doar în partea ce constituie contribuția proprie ca procurarea unui bun compensat.

Alineatul necesită revizuire și stabilirea criteriilor mult mai clare.

Alineatul (5) prevede că „Cheltuielile efectuate în cadrul inițiativei LEADER sunt eligibile pentru o contribuție din FNDAMR începând cu 1 ianuarie 2024”.

Aceste prevederi sunt în contradicție cu prevederile alin. (3) lit. a), care prevăd ca sprijin eligibil din FNDAMR doar intervențiile pentru plățile efectuate după depunerea cererii pentru sprijin. Alineatul necesită revizuire sau corelare cu alin. (3) lit. a).

9.) Articolul 9. Eligibilitatea cheltuielilor efectuate de Agenția de plăți

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiecțiilor/sugestiilor
Alin. (1) pct. 2) lit. b): au fost efectuate în conformitate cu sistemele de guvernare aplicabile, fără a include condițiile de eligibilitate pentru beneficiarii individuali prevăzute în PSPA relevant.		PSPA nu ar trebui să includă alte criterii de eligibilitate decât cele prevăzute de lege. Astfel, s-ar putea admite aprobarea de criterii diferite în lege și în PSPA?

10.) Articolul 10. Acreditarea Agenției de Intervenție și Plăți în Agricultură

Alin. (1) lit. a) prevede că MAIA este responsabil de acordarea, revizuirea și retragerea acreditării Agenției de plăți.

Nu este clar ce va urma în situația în care acreditarea va fi retrasă. AIPA va putea efectua plățile sau activitatea ei va fi sistată?

11.) Articolul 11. Agenția de plăți

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiecțiilor/sugestiilor
Alin. (1): Agenția de plăți este o autoritate publică administrativă, responsabilă cu gestionarea și controlul		Se propune de completat alineatul respectiv și cu „articolul 5” (în text după cuvintele „menționate la”), deoarece articolul 5 reglementează

cheltuielilor menționate la articolul 8. Agenția de plăți poate delega îndeplinirea unor atribuții, cu excepția efectuării plăților.		cheltuielile din FNDAMR, iar articolul 8 – eligibilitatea acestora.
Alin. (2): Agenția de plăți gestionează și asigură controlul operațiunilor legate de intervenția publică de care răspunde și își rezervă responsabilitatea generală în domeniul respectiv.		De substituit cuvintele „ <i>își rezervă</i> ” cu cuvântul „ <i>poartă</i> ”.

12.) Articolul 12. Organismul de certificare

Articolul nu reglementează expres faptul dacă auditul public sau privat se efectuează anual sau pentru mai multe perioade de timp.

13.) Articolul 15. Abordarea strategică

În articol se face referință la obiectivele generale prevăzute în politica agricolă. Proiectul de lege este destinat politicilor agricole, dar acesta nu include nici obiectivele generale, nici cele specifice, dar face trimitere doar la cele din SNDAR (art. 1 alin. (1) lit. b)).

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiectiilor/sugestiilor
Îndeplinirea obiectivelor generale prevăzute în politica agricolă se realizează prin specificarea unor intervenții pe baza tipurilor de intervenții prevăzute în capitolul V, în conformitate cu evaluarea nevoilor și cu cerințele comune prevăzute în prezentul capitol.	Articolul 8. Abordarea strategică Statele membre urmăresc îndeplinirea obiectivelor prevăzute în titlu II prin specificarea unor intervenții prevăzute pe baza tipurilor de intervenții prevăzute în capitolele II, III și IV prin prezentul titlu, în conformitate cu evaluarea nevoilor pe care a efectuat-o fiecare dintre ele cu cerințele comune prevăzute în prezentul capitol.	Textul „ <i>îndeplinirea obiectivelor generale prevăzute în politica agricolă</i> ” urmează să fie revizuit, deoarece nici obiectivele generale, nici obiectivele specifice din Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală anii 2023-2030 nu se conțin în proiectul legii. Strategia este aprobată prin hotărâre de Guvern. Legea ca act normativ dispune de forță juridică superioară în raport cu hotărârea de Guvern. Respectiv, obiectivele generale și cele specifice urmează să fie incluse în proiect, iar Strategia să le preia din lege.

14.) Articolul 16. Principii generale

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiectiilor/sugestiilor
Alin. (1): Intervențiile din PSPA sunt stabilite în baza		Tipurile de intervenții sunt prevăzute în capitolul V din proiectul de lege.

<p>unor criterii obiective și nediscriminatorii, sunt compatibile cu buna funcționare a pieței interne și nu denaturează concurența.</p>		<p>Nu este cazul să se facă trimitere și la PSPA. Se propune următorul conținut al alineatului: „Intervențiile prevăzute la capitolul V din prezenta lege, incluse în PSPA, sunt stabilite în baza unor criterii obiective și nediscriminatorii, sunt compatibile cu buna funcționare a pieței interne și nu denaturează concurența”.</p>
<p>Alin. (2): Guvernul instituie cadrul juridic care reglementează acordarea sprijinului către fermieri și alți beneficiari, și stabilește rata sprijinului în conformitate cu PSPA, cu principiile și cerințele prevăzute în prezenta lege.</p>		<p>După cuvântul „rata” de completat cu cuvintele „maximă a”.</p> <p>Cuvintele „în conformitate cu” de substituit cu următorul text: „care poate fi acordat în cadrul fiecărui tip de intervenție”.</p> <p>Astfel, se propune alineatul (2) în următoarea redacție:</p> <p>„Guvernul instituie cadrul juridic care reglementează acordarea sprijinului către fermieri și alți beneficiari, și stabilește rata maximă a sprijinului care poate fi acordat în cadrul fiecărui tip de intervenție, în conformitate cu principiile și cerințele prevăzute în prezenta lege și cu criteriile de eligibilitate stabilite în PSPA”.</p>

15.) **Articolul 17. Condiționalitatea legală de plăți directe și anuale**
 Prezentul proiect de lege nu reglementează expres tipurile de plăți/intervenții anuale.

16.) **Articolul 19. Tipuri de intervenție sub formă de plăți directe**

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiecțiilor/sugestiilor
<p>Alin. (1): Tipurile de intervenții sub forma plăților directe pot fi decuplate sau cuplate.</p>	<p>Articolul 16. Tipuri de intervenții sub formă de plăți directe (1)Tipurile de intervenții menționate în prezentul articol pot lua forma plăților directe decuplate sau cuplate. (2) Plățile directe decuplate sunt următoarele:</p>	<p>Proiectul de lege nu conține noțiunile de plăți cuplate și plăți decuplate. Care tipuri de intervenții vor fi cuplate și care decuplate? Este necesar de completat legea cu prevederi exhaustive despre plățile cuplate și plățile decuplate.</p>

	<p>(a) sprijinul de bază pentru venit în scopuri sustenabilității;</p> <p>(b) sprijinul redistributiv complementar pentru venit în scopul sustenabilității;</p> <p>(c) sprijinul redistributiv complementar pentru venit pentru tineri fermieri;</p> <p>(d) scheme pentru climă, mediu și bunăstarea animalelor;</p> <p>(3) Plățile directe cuplate sunt următoarele:</p> <p>(a) sprijinul cuplat pentru venit;</p> <p>(b) plata specifică pentru cultura de bumbac.</p> <p>(Nu este aplicabil pentru RM)</p>	
<p>Alin. (2): Intervențiile pentru plățile directe, plafoanele și condițiile specifice de acordare a sprijinului financiar sunt stabilite în PSPA.</p>		<p>Tipurile de intervenții pentru plățile directe nu pot fi stabilite doar în PSPA. Acestea urmează a fi menționate în proiectul de lege, cu condiția că ele se vor regăsi și în PSPA.</p> <p>Propunem alineatul (2) cu următorul cuprins:</p> <p>„Intervențiile pentru plățile directe includ următoarele:</p> <p>a) .....;</p> <p>b) .....;</p> <p>c) .....</p> <p>Plafoanele și condițiile specifice de acordare a sprijinului financiar pentru intervențiile de plăți directe sunt stabilite în PSPA.”</p>

17.) În Nota de fundamentare la proiectul de lege, pag. 9 se menționează intervențiile orientative care se vor regăsi în PSPA și vor fi sprijinite din FNDAMR, care includ enumerarea tipurilor de intervenții - Plăți directe (12 tipuri), Sectoriale (21 tipuri), Dezvoltare rurală (9 intervenții). Ar fi oportun ca acestea să se regăsească în proiectul de lege.

18.) Articolul 20 din Regulamentul UE Cerințe generale pentru primirea plăților directe decuplate prevede că *condițiile pentru primirea plăților directe decuplate să fie stipulate în lege și specificate detaliat în PSPA*. În proiectul de lege aceste prevederi lipsesc, în tabelul de concordanță, la acest articol din Regulamentul UE se menționează că articolul se va regăsi în PSPA. Astfel, apare necesitatea includerii în proiectul de lege a prevederilor generale în acest sens.

19.) Articolul 25. Costuri administrative și de personal

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiecțiilor/sugestiilor
Nu sunt suportate din FNDAMR cheltuielile aferente costurilor administrative și de personal, cu excepția costurilor pentru funcționarea grupurilor de acțiune locală în cadrul inițiativei LEADER, sprijinului acordat organizațiilor de producători, în particular către grupuri de producători, Camerele Agricole, Oficiului Național al Viei și Vinului (ONVV).		<p>Care ar fi motivul ca statul să acopere costurile administrative ale organizațiilor de producători sau grupurilor de producători? ONVV are fondul său, a cărui mărime se aprobă prin legea bugetară anuală (FNVV). FNDAMR ar trebui să finanțeze și aceste costuri? ONVV nu are raporturi directe cu AIPA.</p> <p>Se propune:</p> <p>De exclus din articol Oficiul Național al Viei și Vinului și de revizuit oportunitatea de finanțare a organizațiilor de producători, în particular a grupurilor de producători.</p>

20.) Articolul 23. Forme de sprijin în cadrul PSPA

Considerăm că ar fi oportun ca, în condițiile în care intervențiile vor fi acordate sub formă de grant, de stabilit clar care dintre tipurile de intervenții se vor acorda în avans și care ca și grant.

21.) Articolul 26. Plățile către beneficiar

De completat cu un alineat nou cu următorul cuprins: „PSPA stabilește o rată unică a contribuției FNDAMR aplicată tuturor intervențiilor.” (art. 91 alin. (1) din Regulamentul UE 2021/2115).

22.) Articolul 92 din Regulamentul UE 2021/2115 Alocațiile financiare minime pentru inițiativele LEADER

În Tabelul de concordanță este menționat să acesta se va regăsi în PSPA. Este necesar de inclus în proiectul de lege, cu trimitere la PSPA. Cel puțin xx% din contribuția totală a FNDAMR la PSPA va fi rezervată pentru inițiativele LEADER.

23.) Articolul 93 din Regulamentul UE 2021/2115 Alocațiile financiare minime pentru inițiativele care vizează îndeplinirea obiectivelor specifice în materie de mediu și de climă

În Tabelul de concordanță se menționează să acesta se va regăsi în PSPA. Este necesar de inclus în proiectul de lege, cu trimitere la PSPA: „Cel puțin xx% din contribuția totală a FNDAMR la PSPA va fi rezervată pentru inițiativele care vizează îndeplinirea obiectivelor specifice prevăzute în art. xxxx”. (Cu referință la articolul nou care urmează a fi introdus conform propunerilor din pct. 6 la prezentul aviz).

24.) Articolul 94 din Regulamentul UE 2021/2115 Alocațiile financiare maxime pentru asistență tehnică

În Tabelul de concordanță este stipulat să acesta se va regăsi în PSPA. Este necesar de inclus în Lege un articol nou cu următorul cuprins: „Un procent din cel mult 4% din contribuția totală a FNDAMR la PSPA poate fi utilizat pentru finanțarea acțiunilor de asistență tehnică”.

25.) Articolul 95 din Regulamentul UE 2021/2115 „Alocațiile financiare minime pentru tinerii fermieri”

În Tabelul de concordanță se menționează să acesta se va regăsi în PSPA. Se propune de inclus în proiectul de lege un articol nou cu următorul cuprins: „Cuantumul minim pentru contribuția din FNDAMR pentru îndeplinirea obiectivelor specifice prevăzute de art. xxx (trimitere la art. nou care urmează a fi introdus în lege, conform propunerilor din pct. 8 la prezentul aviz) pe baza analizei SWOT, care se referă la punctele forte, deficiențele, oportunitățile, amenințările și identificarea nevoilor care trebuie satisfăcute, se utilizează pentru tipurile de intervenție prevăzute în art. 22 alin. (1), lit.e) din prezenta Lege.”

26.) Articolul 96 din Regulamentul UE 2021/2115 Alocațiile financiare maxime pentru sprijinul cuplat pentru venit

În Tabelul de concordanță este menționat să acesta se va aplica odată cu aderarea la UE. Deși în art.19 din proiectul de lege este menționat că plățile pot fi cuplate și decuplate, acesta nu reglementează tipurile pe intervenții grupate în tipurile de plăți cuplate și cele decuplate, precum și nu include cuantumul maxime pentru sprijinul cuplat. De completat proiectul de lege cu un articol nou, „Alocațiile financiare maxime pentru sprijinul cuplat pentru venit”, cu următorul cuprins: „Alocațiile financiare indicative sub formă de sprijin cuplat pentru venit menționate în art. xxx (cu trimitere la art. care urmează a fi introdus ca urmare a propunerilor la aviz din pct. 16), sunt limitate la maximum xx% din cuantumul prevăzute în PSPA” (Sau se va elabora o Anexă la viitoarea lege, similar Regulamentului UE).

27.) Totodată, este necesar de completat prevederile viitoarei legi cu un articol nou cu următorul cuprins: „Cuantumurile stabilite în PSPA nu pot fi depășite”.

28.) Articolul 97 din Regulamentul UE 2021/2115 Alocațiile financiare minime pentru eco-scheme

În Tabelul de concordanță este menționat să acesta se va aplica odată cu aderarea la UE. Ținând cont de faptul că Planul Strategic PAC al UE se aprobă pentru 5 ani (anii 2023-2027), iar actualul proiect de lege nu reglementează pentru câți ani se aprobă PSPA, ar fi oportun ca legea să prevadă expres perioada pentru care se aprobă PSPA și să fie completată cu un articol nou cu următorul cuprins: „Cel puțin 25% din alocațiile prevăzute în PSPA sunt rezervate în fiecare an calendaristic pentru eco-scheme și intervențiile menționate la art. 22 alin. (1) lit. (a) din prezenta Lege”.

De asemenea, urmează a fi reglementate și reducerile de alocații față de limitele stabilite, așa cum prevede art. 97 alin. 2 și (3) din Regulamentul UE 2021/2115.

29.) Articolul 98 din Regulamentul UE 2021/2115 Alocațiile financiare minime pentru sprijinul redistributiv pentru venit

În contextul propunerilor din pct. 54 la prezentul aviz, este necesar de introdus un articol nou cu următorul cuprins: „Cel puțin 10% din alocațiile prevăzute în PSPA se rezervă anual pentru sprijinul redistributiv pentru venit, menționat în art. xx la prezenta Lege.” (De indicat articolul nou care va fi introdus conform propunerilor din pct. 54 și pct. 16 la prezentul aviz). De asemenea, este oportun

de completat prevederile viitoarei legii cu prevederi similare așa cum sunt stipulate în alin. (2) al art. 98 din Regulamentul UE 2021/2115.

30.) Articolul 28. Dispoziții specifice pentru FNDAMR

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiecțiilor/sugestiilor
Alin. (1): Sumele recuperate ca urmare a existenței unor nereguli și a altor cazuri de nerespectare de către beneficiari a condițiilor intervențiilor și dobânda aferentă acestor sume și se varsă Agenției de plăți și sunt înregistrate contabil de aceasta la venit alocat FNDAMR în luna în care sumele au fost primite efectiv.		Proiectul de lege nu prevede mărimea dobânzii și cazurile în care aceasta urmează a fi calculată. Ce are în vedere autorul proiectului prin sintagma „la venit alocat FNDAMR”? Restituirea alocațiilor acordate în același an bugetar se reflectă la restituirea cheltuielilor anului de gestiune, iar restituirea alocațiilor acordate în anii precedenți este supusă restituirii la buget. Ca venit poate fi considerată doar dobânda. Acest articol urmează a fi revizuit.
Alin. (2): Fără a aduce atingere alineatului (1), Agenția de Plăți deduce datoriile restante ale beneficiarului din plățile viitoare către beneficiarul respectiv.		Chiar dacă AIPA va deduce sau va compensa datoriile restante ale beneficiarului din plățile viitoare către beneficiarul respectiv, tranzacțiile, în cazul în care se referă la alocațiile din anul precedent, urmează a fi restituite în buget, cu prezentarea la trezorerie a notelor interne pentru ajustarea tranzacțiilor interne pe care le-a efectuat AIPA. Altfel, în cazul în care alocațiile restituite din anii precedenți nu vor fi restituite și utilizate, cheltuielile fondului pot depăși mărimea fondului alocat conform Legii bugetului, fiind distribuit mai mult decât s-a alocat de la bugetul de stat.

31.) Articolul 29. Măsuri pentru rezolvarea unor probleme specifice
De substituit acronimul „PSAR” cu „PSPA”.

Notă: Proiectul de lege nu reglementează care sunt acțiunile în situațiile în care numărul de solicitanți acceptați care întrunesc criteriile de eligibilitate este mai mare decât fondurile (mijloacele) alocate pentru măsura de sprijin/intervenția respectivă. Ar fi cazul ca astfel de situații să fie reglementate în proiectul de lege.

32.) Articolul 31. Examinarea cererii de acordare a sprijinului

Alineatul (2) face referință la Contractul administrativ de subvenționare. Modelul acestui contract este sau urmează să fie aprobat? Dacă nu este aprobat, atunci este oportun ca acesta să fie prevăzut în Anexa la viitoarea lege.

33.) Articolul 32. Protejarea intereselor financiare

Alineatul (1) lit. b) se referă la domeniile cu nivel de risc mai ridicat. Apare întrebarea: AIPA deține o Listă a domeniilor clasificate pe niveluri de risc și dacă aceasta este publicată?

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiecțiilor/sugestiilor
Alin. (1) lit.e): Pentru implementarea politicii agricole se adoptă acte normative și se iau orice altă măsură necesară pentru a asigura protecția eficace a intereselor financiare, inclusiv aplicarea efectivă a criteriilor de eligibilitate a cheltuielilor prevăzute la articolul 9. Respectiv cele acte și măsuri se referă în special la: e) recuperarea plăților necuvenite, plus dobânzile aferente, și inițierea unor proceduri judiciare în acest scop, dacă este nevoie, inclusiv pentru nereguli		Se face referință la dobânzile aferente. Care ar fi mărimea lor: rata de bază a BNM sau alta? Cum se prevede că sumele utilizate contrar destinației sau neconform se vor reține din contul plăților viitoare? Dobânda ca formă de venit rămâne la dispoziția AIPA sau se transferă la buget? Se utilizează tot în scopuri de subvenționare sau pentru devizul AIPA? Va fi sau nu stabilit un plafon maxim al dobânzii care poate fi calculată, de exemplu, $\leq 10\%$ din suma supusă restituirii?
Alin. (3): Beneficiarii FNDAMR sunt obligați să furnizeze informațiile necesare pentru identificarea lor, inclusiv, dacă este cazul, pentru identificarea grupului din care face parte.		Cu referire la Grupurile din care fac parte: va fi sau nu creat un Registru al asocierilor/grupurilor care să includă atât asocierile cu statut de persoană juridică, cât și cele fără statut de persoană juridică?

34.) Articolul 35. Compatibilitatea intervențiilor în scopul controalelor din sectorul vitivinicol

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiecțiilor/sugestiilor
Procedurile administrative și de control aplicate intervențiilor din sectorul vitivinicol sunt compatibile cu sistemul integrat în ceea ce privește: a) sistemele de identificare a parcelelor agricole; b) controalele.		Se propune după cuvintele „sistemul integrat” de completat cu cuvintele „de administrare și de control”, deoarece următoarea secțiune se referă la Sistemul integrat de administrare și control.

35.) Secțiunea a 2-a. Sistemul integrat de administrare și control

Ținând cont de faptul că va fi creat un sistem informațional unic în domeniul agriculturii, ar fi oportun ca denumirea secțiunii să fie revizuită, pentru clarificarea destinației acestuia: „Sistemul informațional integrat de administrare și control în domeniul agriculturii”.

În cazul în care urmează să fie elaborat conceptul sistemului integrat și ulterior pus în funcțiune, este oportun de stipulat expres în proiectul legii, la Capitolul XI „Dispoziții finale și tranzitorii”, termenul intrării în vigoare a secțiunii sus-menționate.

36.) Articolul 37. Elementele sistemului integrat

SIA LEADER va fi integrat în acest sistem unic? MAIA dispune de alte SIA care includ elementele din acest articol? Ele vor fi integrate în acest sistem informațional sau vor fi create interconexiuni între sistemele informaționale existente și cele nou create? Se propune de a fi revizuite aceste neclarități.

37.) Articolul 38. Păstrarea și partajarea datelor

La alineatul (1), după cuvintele „și păstrate” se va completa cu textul „în sistemul informațional integrat de administrare și control”.

38.) Articolul 39. Domenii de aplicare

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiecțiilor/sugestiilor
Alin. (2): Prezentul articol nu se aplică intervențiilor bazate pe tipurile de intervenții în anumite sectoare.		Este necesar de dezvoltat alineatul cu denumirile anumitor sectoare sau de făcut trimitere la articolul unde sunt reglementate intervențiile sectoriale. De exemplu, „menționate în art. 20 din prezenta lege”.
Alin. (3): Autoritatea de management poate adopta o listă a intervențiilor care, din cauza modului în care au fost concepute și a cerințelor de control, nu sunt adecvate pentru controale ex post suplimentare sub forma		De substituit cuvintele „poate adopta” cu „va adopta”, deoarece cuvântul „poate” presupune „la discreție” sau „este în drept”. Adoptarea obligatorie a listei de intervenții va eficientiza rezultatele controalelor, precum și resursele de

verificării documentelor comerciale și, prin urmare, nu fac obiectul acestei verificări în temeiul prezentului capitol.		timp și de personal alocate efectuării controalelor per total.
---	--	--

39.) **Articolul 40. Organizarea verificărilor tranzacțiilor**

Alineatul (3): după cuvântul „subdiviziunile” de completat cu textul „din cadrul Agenției de plăți”.

40.) **Articolul 42. Planificare și raportare**

De modificat denumirea articolului în „Planificarea și raportarea controalelor”.

În alineatul (2) lit. a), de substituit cuvântul „defalcarea” cu cuvântul „divizarea”.

41.) **Articolul 45. Sistemul de sancțiuni administrative aferent condiționalității**

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiecțiilor/sugestiilor
Alin. (1): Autoritatea de management instituie un sistem care prevede aplicarea de sancțiuni administrative beneficiarilor menționați la articolul 44 alineatul (1) din prezenta Lege care nu respectă, în orice moment al anului calendaristic în cauză, obligațiile prevăzute în articolul 17.		În contextul cadrului național, la momentul actual APC nu poate institui sisteme de sancțiuni administrative proprii, doar sancțiuni contravenționale prevăzute de Codul contravențional, sancțiuni materiale prevăzute de Codul vamal și penalități/amenzi prevăzute de Codul fiscal. În art. 298 alin. (4) din Codul contravențional sunt prevăzute sancțiuni pentru utilizarea contrar destinației a fondurilor componente ale bugetului public național. Sancțiunile administrative se aplică persoanelor care au săvârșit abateri administrative, disciplinare. Tipurile de sancțiuni incluse în prezenta lege nu fac parte din aceste categorii.

42.) **Articolul 46. Aplicarea și calcularea sancțiunilor administrative**

Alineatul (5): după cuvintele „la alineatul (1)”, de completat cu cuvintele „din prezentul articol.”

Alineatul (6): nu este clar care consecințe se consideră nesemnificative din punct de vedere procedural și financiar.

Cum se va stabili nesemnificația denaturării/neconformității? Care sunt criteriile pentru determinarea nesemnificației?

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiecțiilor/sugestiilor
<p>Alin. (8): În cazul în care utilizează sistemul de monitorizare a suprafețelor menționat la articolul 37 alineatul (1) litera c) pentru a detecta cazurile de neconformitate, Agenția de plăți poate decide să aplice o reducere procentuală mai mică decât cea prevăzută în alineatul (5) de la prezentul articol.</p>		<p>De indicat cu cât poate fi redusă sancțiunea și în care cazuri, cu scopul de a evita aplicarea diferențiată/arbitrară a reducerii.</p> <p>În condițiile în care ALPA va avea dreptul să sancționeze beneficiarii, este sau nu cazul ca aceasta să fie inclusă și să respecte prevederile Legii 131/2012 privind controlul de stat? Cum vor fi documentate acțiunile pasibile de sancționare administrativă/deciziile de aplicare a acestora?</p>
<p>Alin. (9): În cazul în care neconformitatea are consecințe grave asupra îndeplinirii obiectivului vizat de standardul sau cerința în cauză ori constituie un risc direct pentru sănătatea publică sau pentru sănătatea animalelor, se aplică o reducere procentuală mai mare decât cea prevăzută la alineatul (5).</p>		<p>De completat textul „o reducere procentuală mai mare” cu cuvintele „a plăților”.</p> <p>După cuvintele „la alineatul (5)”, de completat cu cuvintele „al prezentului articol.”</p> <p>Care sunt criteriile pentru determinarea neconformității cu „consecințe grave”? Fără specificarea criteriilor clare apare riscul de subiectivitate și posibilă abordare diferențiată față de beneficiarii care admit aceeași încălcare.</p> <p>Sancțiunea va fi aplicată suplimentar sumei care urmează să fie restituită integral în cazurile în care este utilizată contrar destinației? Aceste sancțiuni nu se vor suprapune cu cele din Codul contravențional? Sau se vor aplica atât cele prevăzute de Codul contravențional, cât și de viitoarea lege?</p> <p>Totodată, trebuie de ținut cont și de prevederile art. 35 din Legea finanțelor publice și responsabilităților bugetar-fiscale nr. 181/2014, care prevede expres că „Transferurile cu destinație specială</p>

		<p>utilizate contrar destinației, constatate în urma controalelor efectuate de către organele abilitate, se restabilesc la bugetul de stat.”</p> <p>Pentru racordare la prevederile Regulamentului UE și aplicarea prevederilor aferente sancțiunilor administrative în domeniul agriculturii, sunt necesare analize suplimentare și completări în cadrul normativ existent. În caz contrar, apare riscul ca prevederile articolelor respective să fie imposibil de aplicat.</p>
<p>Alin. (10): În cazul în care neconformitatea persistă sau se repetă în decursul a trei ani calendaristici consecutivi, procentul reducerii este de regulă, 10% din cuantumul total al plăților menționate la alineatul (1). Repetările ulterioare ale aceleiași neconformități, fără motiv justificat din partea beneficiarului, sunt considerate cazuri de neconformitate deliberată.</p>		<p>De exclus cuvintele „de regulă”, iar după cuvintele „alineatul (1)” de completat cu cuvintele „al prezentului articol”.</p> <p>Nu este clar care sunt „motivele justificate” și de ce o încălcare ar trebui să fie justificată. O încălcare poate fi justificată doar în cazul în care prin act normativ este reglementată o derogare de la normele generale.</p>
<p>Alin. (11): În caz de neconformitate deliberată, procentul reducerii este cel puțin 15% din cuantumul total al plăților menționate la alineatul (1).</p>		<p>Pentru alineatul respectiv se propune următorul cuprins:</p> <p>„În caz de neconformitate deliberată, procentul reducerii constituie 15% din cuantumul total al plăților menționate la alineatul (1) al prezentului articol.”</p>

43.) **Articolul 47. Cuantumuri rezultate din sancțiunile administrative aferente condiționalității sociale**

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiecțiilor/sugestiilor
<p>Agencia de plăți poate reține 25% din cuantumul realizate din reducerile și excluderile menționate la art. 46.</p>		<p>Dacă plafonul maxim este de 25%, iar art. 46 alin. (11) prevede „cel puțin 15%”, aceasta înseamnă că Agenția de plăți poate aplica sancțiuni între marja de 15% și 25%, ceea ce duce la apariția abordării</p>

		subiective/arbitrare. Ar fi oportun ca sancțiunile să fie stabilite în mărimi procentuale fixe, ceea ce ar exclude subiectivitatea în stabilirea mărimii sancțiunilor.
--	--	--

44.) Secțiunea a 5-a Sisteme de control și sancțiuni administrative legate de condiționalitatea socială

În secțiune se face referință la notificări. Nu este clar cine le va remite Agenției de plăți: ANSA, ANSP, Inspecția munci, AM, INPM etc.

45.) Articolul 51. Programul Strategic al Politicii Agricole

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiecțiilor/sugestiilor
Alin. (1): Autoritatea de management elaborează PSPA pentru a pune în aplicare sprijinul finanțat din FNDAMR în scopul realizării obiectivelor generale ale politicii agricole.		În proiectul de lege nu este indicată periodicitatea de aprobare a PSPA: pentru 2, 3 sau 5 ani sau pe perioada pentru care se va aproba SNDAR? PSPA va fi aprobată prin hotărâre de Guvern?
Lipsește prevederi naționale	Conform prevederilor articolului 1 fiecare Plan strategic PAC acoperă perioada 1 ianuarie 2023- 31 decembrie 2027.	De completat articolul 51 cu un alineat nou cu următorul cuprins: „Fiecare PSPA vizează perioada de 5 ani”.

46.) Articolul 54. Instituirea cadrului de performanță

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiecțiilor/sugestiilor
Alin. (2) lit. d): Cadrul de performanță include următoarele elemente: d) raportare periodică privind performanța, activității de monitorizare și de evaluare		Noțiunea de „Raportare periodică” este una vagă. Este necesar de concretizat: raportarea este lunară, trimestrială, semestrială sau anuală.

47.) Articolul 58. Rapoartele anuale privind performanța

Alineatul (1): este necesar de indicat data-limită la care se prezintă raportul anual.

48.) Articolul 60. Evaluarea PSPA în perioada de punere în aplicare și ex-post

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare	Conform Regulamentului UE	Conținutul propunerilor/obiectivelor/sugestiilor
Alin. (1): Autoritatea de management efectuează evaluări ale PSPA în perioada de punere în aplicare și ex-post pentru a îmbunătăți calitatea elaborării și punerii în aplicare. Autoritatea de management evaluează eficacitatea, eficiența, relevanța, coerența, valoarea adăugată și impactul PSPA în ceea ce privește contribuția sa la îndeplinirea obiectivelor generale ale politicii agricole care sunt vizate de PSPA în cauză. Impactul general al PSPA este evaluat doar în cadrul evaluării ex-post.		De completat cu periodicitatea de evaluare a PSPA (semestrial, anual etc.) și până la ce dată (în câte zile) după survenirea perioadei de raportare. În ce termen se efectuează o evaluare ex-post a întregului PSPA? Raportarea intermediară și cea finală și evaluarea intermediară și cea finală vor face parte din sistemul integrat de administrare și control?
Alin. (5): Autoritatea de management prezintă planul de evaluare comitetului de monitorizare în termen de un an de la adoptarea PSPA.		Pentru a efectua evaluarea, în PSPA ar trebui să fie stabilite țintele intermediare. Altfel, rezultatele evaluării doar vor arăta cât de dinamic sau lent se schimbă lucrurile în domeniu.

49.) Articolul 61. Publicarea informațiilor referitoare la beneficiari

Considerăm oportun ca informațiile publicate pe site-ul web unic al Agenției de plăți să conțină informații (o listă) referitor la beneficiarii care au comis nerespectări/abateri de la normele ce reglementează finanțarea/gestionarea/monitorizarea politicii agricole.

50.) Considerăm recomandabil de examinat oportunitatea includerii în viitoarea lege a prevederilor privind sprijinul acordat pentru agricultura ecologică.

51.) Articolul 18 din Regulamentul UE 2021/2115 prevede corințele minime pentru a beneficia de sprijin, care stabilesc suprafață minimă și acordă plăți directe doar fermierilor activi ai căror suprafață eligibilă a exploatației, pentru care se solicită plăți directe, este mai mare decât plafonul minim stabilit. Acordarea plăților se efectuează doar fermierilor activi. Ar fi oportun ca în proiectul de lege „de asemenea, să fie introduse criteriile minime, iar noțiunile să fie completate cu „fermier/beneficiar activ”.

52.) Articolul 28 din Regulamentul UE 2021/2115 Plăți pentru micii fermier

Acest articol lipsește în Lege, fiind făcută trimitere că se va regăsi în PSPA. Este necesar de introdus în proiect cu următorul cuprins:

„Micii fermieri pot beneficia de sume forfetate sau de cuantumuri per hectar care să înlocuiască plățile directe prevăzute în prezenta Lege, detaliile fiind incluse în PSPA.”

53.) **Articolul 29 din Regulamentul UE 2021/2115 Sprijinul redistributiv complementar pentru venit în scopul sustenabilității, Articolul 30 din Regulamentul UE 2021/2115 Sprijinul complementar pentru venit pentru tineri fermieri, articolul 31 din Regulamentul UE 2021/2115 Scheme pentru clima, mediu și bunăstarea animalelor** includ prevederi generale, care ar urma să se regăsească în viitoarea lege, precum și prevederi despre detaliile ce se vor regăsi în PSPA. Respectiv, proiectul de lege urmează să fie completat cu articole noi, cu trimitere la PSPA.

54.) **Secțiunea 3 (Plăți directe cuplate)**, articolele 32-34 stipulează că prevederile generale se regăsesc în Directivă, iar detaliile în PSPA. În Tabelul de concordanță se menționează că secțiunea dată se va regăsi în PSPA. Este necesar de completat Legea cu prevederi generale cu mențiunea că detaliile se vor regăsi în PSPA.

55.) Ar fi oportun ca în PSPA tipurile de intervenții să fie grupate pe sectoare și obiective.

56.) Legea ar trebui să includă obiectivele sectoriale și intervențiile sectoriale. De exemplu, așa cum este prevăzut la articolul 57 din Regulamentul UE 2021/2115 (Obiective din sectorul vitivinicol), articolul 58 (Tipurile de intervenții în sectorul vitivinicol). În Tabelul de concordanță, la acest capitol se menționează că articolele din Regulamentul UE se vor regăsi în PSPA.

57.) **Articolul 75 din Regulamentul UE 2021/2115 Instalarea tinerilor fermieri și noilor fermieri și înființarea de întreprinderi rurale**

De inclus în proiectul de lege prevederile generale, cu trimitere la faptul că detaliile se vor regăsi în PSPA, referința fiind făcută și în Tabelul de concordanță.

58.) **Articolul 76 din Regulamentul UE 2021/2115 Instrumente de gestionare a riscurilor**

Propunem de completat proiectul legii cu reglementări privind acordarea sprijinului pentru instrumentele de gestionare a riscurilor.

59.) **Articolul 80 din Regulamentul UE 2021/2115 Norme specifice pentru instrumente financiare**

Este oportun de completat prezentul proiect de lege cu prevederi pentru sprijin sub formă de instrumente financiare.

60.) **Articolul 102 la Regulamentul UE 2021/2115 Cuanțumurile unitare planificate și realizările planificate**

Conform Tabelului de concordanță, acestea vor fi prevăzute în PSPA. Nu este corect ca PSPA să includă prevederi nereglementate în Lege. Este necesar de completat Legea cu un articol nou, „Cuanțumurile unitare planificate și realizările planificate”, cu următorul cuprins: „În PSPA vor fi prevăzute unul sau mai multe cuantumuri unitare planificate pentru fiecare intervenție. Plafonul cuantumului unitar va fi uniform sau mediu, după caz.” (Urmează să se decidă dacă va fi uniform

sau mediu). Introducerea acestui alineat va acoperi și prevederile articolului 16 din proiectul de lege care lipsește, aici ne referim la plățile anuale, care în varianta actuală nu sunt reglementate. În acest context menționăm ar fi oportun ca lista noțiunilor să fie completată cu noțiunile „Cuantumul unitar

uniform planificat” și „Cuantumul unitar mediu planificat”, așa cum prevede articolul 102 alin. (1) al Regulamentului UE 2021/2115.

61.) De completat prevederile Legii cu prevederi exhaustive privind plafoanele minime și maxime pentru fiecare tip de intervenție, așa cum prevede articolul 102 alineatul (2) din Regulamentul UE 2021/2115.

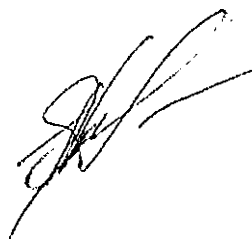
62.) De completat Legea cu prevederi exhaustive privind limitele de redistribuire a alocațiilor între tipurile de intervenții și cui este delegată decizia de redistribuire a alocațiilor FNDAMR între tipurile de intervenții.

63.) **Articolul 108 din Regulamentul UE 2021/2115 Evaluarea nevoilor**
În Tabelul de concordanță se menționează că această prevedere se va regăsi în PSPA. Este necesar de inclus în proiectul de lege un articol nou sau cel puțin să se facă o trimitere că acestea se vor regăsi în PSPA.

64.) **Articolul 109 din Regulamentul UE 2021/2115 Strategia de intervenții**
În Tabelul de concordanță se menționează că aceasta se va regăsi în PSPA. Este necesar de inclus în proiectul de lege un articol nou sau cel puțin să se facă o trimitere că aceasta se va regăsi în PSPA.

65.) **Articolul 122 din Regulamentul UE 2021/2115 Ținta și planurile de finanțare**
Prevederile generale ale acestui articol urmează să se regăsească în viitoarea lege, cu trimitere că acestea sunt prezentate în PSPA. De completat Legea cu articole noi.

66.) **Regulamentul UE prevede un capitol separat „CAPITOLUL III. Aprobarea și modificarea PSPA”, care nu se regăsește în proiectul de lege. Este oportun ca aceste reglementări să se regăsească în proiectul de lege.**

Tatiana ȘEVCIUC,
Președintă

Ex.: Svetlana Purici, șefă de direcție
e-mail: s_purici@ccrm.md
tel.: 0-22-26-60-92;
Diana Sîrghii, consultantă principală
e-mail: d_sirghii@ccrm.md
tel.: 068128177.

Nr. 01 din 30.09.2024

**Ministerul Agriculturii și
Industriei Alimentare**

În contextul demersului Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA) nr. 13-05/2810 din 04.09.2024, prin prezenta Uniunea Producătorilor de Zahăr din Moldova (UPZM) prezintă avizul său la *proiectul de Lege privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole*, după cum urmează.

Context General

La data de 06.09.2024, în urma vizitei de lucru în nordul țării a dlui Vladimir BOLEA, Ministru al Agriculturii și Industriei Alimentare, împreună cu producătorii agricoli crescători de sfeclă de zahăr, a fost constatată necesitatea stringentă de identificare a unor soluții de susținere a ramurii producerii zahărului, atât pe termen scurt, cât și pe termen mediu și lung. Drept urmare, s-a convenit asupra:

- a) colectării datelor privind pagubele produse, urmare a secetei care a afectat grav peste 60% din suprafețele cultivate cu sfeclă de zahăr, în scopul identificării ulterioare a mijloacelor financiare pentru despăgubirea fermierilor afectați.
- b) elaborării și implementării unui *Program Național de Susținere a Cultivării Sfeclii de Zahăr*, prin acordarea unei sume la unitatea de hectar cultivată cu sfeclă de zahăr, începând cu anul 2025.

În acest context, subliniem că în Republica Moldova, suprafețele cultivate cu sfeclă de zahăr sunt în scădere continuă. Dacă acum 10 ani, activau 3 fabrici de prelucrare și producere a zahărului din sfeclă de zahăr, cultivată pe o suprafață de peste 30 mii ha, în anul 2024 suprafața totală însămânțată constituie aproximativ 14 mii ha, iar în situația catastrofală în care s-au pomenit fermierii din acest domeniu, urmare a secetei dezastruoase, pentru anul agricol 2025 urmează a fi o adevărată provocare pentru aceștia, existând riscuri majore de renunțare ulterioară a cultivării acestei culturi. Prin urmare, reiterăm că valoarea costurilor de producție la cultivarea unui hectar de sfeclă de zahăr constituie 35-40 mii lei, dublu față de costurile de producție pentru alte culturi (cereale, rapiță, floarea-soarelui, etc.), în același timp sfecla de zahăr de-a lungul anilor a fost printre puținele culturi care asigură fermierilor venituri stabile. Anual, în ramura producerii sfeclii de zahăr și a zahărului sunt antrenați peste 3 mii de angajați, aceasta asigurând piața RM în proporție de 100% cu zahăr autohton, contribuind constant la asigurarea securității alimentare a țării. Totodată, este de menționat faptul că investițiile directe în ramura respectivă depășesc 160 mln Euro, în ultimii 25 ani.

Spre regret, industria zahărului din RM are o tendință continuă negativă. Schimbările climatice din ultimii ani, competitivitatea redusă pe fundalul productivității reduse a sfeclii de zahăr, dar și a lipsei măsurilor de subvenționare consistente de care se bucură această

ramură în țările UE, și implicit, lipsa măsurilor de sprijin țintite pentru crescătorii de sfeclă de zahăr din Republica Moldova, condiționează scăderea suprafețelor cultivate cu sfeclă de zahăr de la an la an (a se vedea anexat Diagrama nr. 1). Mai mult decât atât, reducerea suprafețelor cultivate cu sfeclă de zahăr va condiționa diminuarea locuri de muncă (în special în zonele rurale din nordul țării unde oferta de lucru este foarte limitată) și în consecință, reducerea defalcărilor în Bugetul Public Național a impozitelor salariale și intensificarea fenomenului migrației forței de muncă peste hotare.

Astfel, în contextul celor expuse supra, se consideră oportun promovarea la nivel național a unor politici predictibile și un cadru de reglementare cât mai echitabil în privința acordării sprijinului către sectoarele cu valoare adăugată, centrate pe lanțurile valorice cu un potențial sporit și rezilient la schimbările climatice, care consolidează securitatea și siguranța alimentară, asigură bunăstare și condiții de trai mai bune în mediul rural, inclusiv contribuind la diminuarea discrepantei balanței comerciale cu produse agroalimentare.

Adițional, la data de 20.04.2023, a intrat în vigoare noua **Lege cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural nr. 71/2023**, elaborată în contextul statutului RM de țară-candidat pentru aderarea la UE, Programul de Asociere UE-RM 2021-2027, precum și a angajamentelor internaționale asumate de către Republica Moldova privind armonizarea graduală a normelor naționale cu cele ale Politicii Agricole Comune. Așadar, în pofida faptului că noua Lege nr. 71/2023 a fost calificată drept o „nouă paradigmă” în domeniul subvenționării, o nouă abordare care va asigura durabilitatea politicii de subvenționare în domeniul agriculturii și mediului rural și va spori atractivitatea sectorului agricol, acordarea unei previzibilități și garantarea unei stabilități pentru fermieri în procesul de planificare a investițiilor și respectiv, accesarea fondurilor de subvenționare, spre regret se constată că la un an de la implementarea acesteia cu multe dificultăți, în final se renunță la acest concept de subvenționare și se încercă dezvoltarea unui nou mecanism. Totodată, este de menționat că reieșind din prevederile cadrului normativ secundar de implementare a Legii nr. 71/2023, și anume a Hotărârii de Guvern nr. 491/2023 cu privire la subvenționarea investițiilor din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural, pentru prima dată desprindem posibilitatea subvenționării infrastructurii de prelucrare/procesare a culturilor tehnice, inclusiv a sfeclei de zahăr. Totodată, reieșind din faptul că prin proiectul de Lege propus spre consultare, se abrogă Legea nr. 71/2023, se exclude și certitudinea de menținere a domeniului respectiv de subvenționare.

Astfel, se recomandă efectuarea întâi de toate a unei evaluări a impactului implementării Legii nr. 71/2023, la un an de la intrarea în vigoare a acesteia.

Viziune asupra oportunităților/provocărilor și riscurilor

Din preambulul proiectului de Lege, desprindem că scopul acestui proiect este armonizarea cadrului legislativ național la 2 acte UE, și anume: **Regulamentul (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 de stabilire a normelor privind sprijinul pentru planurile strategice care urmează a fi elaborate de statele membre în cadrul politicii agricole comune (planurile strategice PAC) și finanțate de Fondul european de garantare agricolă (FEAGA) și de Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentelor (UE) nr. 1305/2013 și (UE) nr. 1307/2013, cât și Regulamentul (UE) 2021/2116 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1306/2013.** La fel, indicarea siglei "UE", confirmă scopul proiectului, care potrivit art. 31 din *Legea nr. 100/2017-cu privire la actele normative*, armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene se realizează în conformitate

cu angajamentele asumate de RM în baza acordurilor internaționale încheiate cu UE, cu programele legislative ale Parlamentului și Planurile de Acțiuni ale Guvernului. Complementar, de menționat că regulamentele UE **sunt obligatorii** în toate elementele lor și **se aplică direct** în toate statele membre ale UE și pe teritoriul cărora funcționează regulile Politicii Agricole Comune - *un set de reguli și mecanisme care reglementează producerea, procesarea și comercializarea produselor agricole în Uniunea Europeană și care acordă o atenție crescândă dezvoltării rurale în țările UE.*

Astfel, este absolut firesc pentru RM, atât pentru autoritățile publice cât și pentru fermieri, să tindă spre ajustarea politicilor și tehnologiilor în conformitate cu tendințele pieței comunitare. Totuși, preluarea selectivă a unor norme din aceste regulamente UE și adoptarea unei legi în acest sens, precum și lipsa resursele necesare în acest sens (financiare, umane, administrative, etc) nu este nici pe departe suficient.

La nivelul UE, Politica Agricolă Comună este finanțată din 2 mari fonduri - *Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA)* și *Fondul European Agricol și pentru Dezvoltarea Rurală*, fiecărui stat membru UE revenindu-i o parte din aceste fonduri, în dependență de ponderea sectorului agroindustrial în PIB-ul țării și gradul de dezvoltare a mediului rural din aceste țări. Prin urmare, toate țările membre UE își dezvoltă/ajustează politicile ținând cont de interesele producătorilor autohtoni, corelate și cu PAC, iar pentru implementarea acestor politici beneficiază de fonduri fie prin *plăți directe, măsuri de piață sau măsuri de dezvoltare rurală.*

Actualmente, în Republica Moldova, dar și în perspectiva anului 2027, agricultura și dezvoltarea rurală va fi sprijinită financiar în mare parte din *Fondul Național de Dezvoltare Agricolă și Mediu Rural*, aprobat anual prin *Legea Bugetului de Stat*. Astfel, atâta timp cât RM nu este stat membru UE, aceasta nu poate fi eligibilă, nici în cadrul FEGA, nici FEADR, iar asumarea unor angajamente în avans prin acest proiect de lege, fără anumite garanții, va îngreuna și mai mult activitatea atât a fermierilor, cât și a instituțiilor de stat.

În acest context, se consideră oportun completarea atât a Notei de Fundamentare, cât și Analizei Impactului de Reglementare la proiectul de lege, cu argumente relevante în susținerea acestuia, prin oferirea unor exemple concrete de țări care la stadiul de țară candidat, neavând inițiate negocierile de aderare cu UE, au mers pe calea unei legi similare. Or, exemplul României, Bulgariei, Poloniei sau Țărilor Baltice, pe perioada negocierilor de aderare la UE au avut parte de fonduri speciale de pre-aderare în cadrul Programelor Speciale de Aderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (SAPARD), fonduri destinate țărilor cu statut de țară candidat la aderarea în UE pentru modernizarea/alinierea agriculturii, pieței agricole, dezvoltării rurale, cât și a instituțiilor responsabile de implementarea politicilor la standardele UE.

Exemple mai recente, sunt fondurile IPARD, disponibile începând cu anul 2007, în cadrul a 3 cicluri de programe de dezvoltare agricolă și rurală, destinate celor 5 țări în curs de aderare la UE (Albania, Macedonia de Nord, Muntenegru, Serbia și Turcia). Atât Programele SAPARD (2000-2006), cât și Programele IPARD (2007-2014, 2015-2021, 2021-2027), nu au avut ca sursă de finanțare fondurile FEGA și FEADR și nu au fost parte a PAC, fiind programe distincte negociate separat pentru fiecare țară candidat.

Cât privește propunerile/obiecțiile pe marginea textului proiectului de Lege, subliniem următoarele:

- 1) Prezintă îngrijorare prevederile art. 6, care în situația în care venirea fondurilor europene va fi întârziată, din FNADR se vor finanța costuri suplimentare – de elaborare a softurilor, diseminare a informațiilor, evaluări, analize de impact, etc., asta în condițiile în care

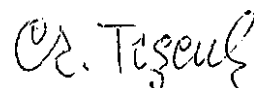
FNADR la moment cu greu acoperă circa 50-60% din potențialul anual, eligibil la subvenționare.

- 2) Reieșind din prevederile art. 7 din proiect, ar rezulta impunerea unei discipline bugetare. Astfel, în cazul în care cererea depășește bugetul disponibil, Guvernul poate aplica o rată de ajustare, ceea ce poate afecta potențialul investițional, iar în condițiile unei lipse de predictibilitate a mărimii suportului statului, mulți din fermieri, fiind presați de riscuri, pot fi extrem de prudenți în a mai face careva investiții.
- 3) La art. 8, „operațiunile nu sunt eligibile pentru sprijin dacă „b) au fost efectuate de către persoane afiliate persoanei juridice și/sau persoanei fizice, afiliate beneficiarului;”. Această prevedere, în coroborare cu noțiunea de „Operațiune” prezumă faptul că un proiect, un contract, o acțiune sau un grup de proiecte sau acțiuni selectate în cadrul PSPA nu vor fi eligibile din 2 puncte de vedere:
  - a) bunurile și serviciile achiziționate/realizate de către o întreprindere afiliată a solicitantului de subvenții, fapt care va genera multe situații când un producător de material săditor, sau furnizor de alte inputuri, fie el sau cineva din companiile cu care este în afiliere nu va putea solicita și primi subvenții. Bănuim că vor fi mulți din acești fermieri care vor cădea sub incidența acestei norme;
  - b) proiect/grup de proiecte (așa cum rezultă din noțiunea de Operațiune) nu vor fi eligibile dacă se va constata că un proiect pe același acțiune în cadrul PSPA este obiectul unui proiect al unui alt solicitant de subvenții, care sunt în afiliere. Or, în sectorul agricol activează mulți fermieri care dețin/sunt beneficiari efectivi, prin rude, soț-soții mai multe companii agricole, iar această norma va limita obținerea de subvenții doar la una.
- 4) Art. 9 și 10 din proiect, referitor la acreditarea Agenției de Plăți, se consideră necesar renunțarea la etapa de față la această acțiune, calificând-o drept una formală, care va pune presiune mare și va crea posibile riscuri în operativitatea demarării programelor de suport. În primul rând, această normă contravine regulilor de acreditare, statuate în legislația națională. Legea nr. 235 din 01.12.2011 privind activitățile de acreditare și de evaluare a conformității – definește *noțiunea de acreditare* ca atestare de către organismul național de acreditare a faptului că un organism de evaluare a conformității îndeplinește cerințele stabilite prin standardele de referință și, după caz, orice alte cerințe suplimentare, inclusiv cele prevăzute în schemele de acreditare specifice relevante, pentru realizarea activităților specifice de evaluare a conformității. Potrivit art. 7, alin. (2) din Legea nr. 235/2011, activitatea de acreditare se realizează de către Centrul Național de Acreditare, desemnat în calitate de organism național unic de acreditare.
- 5) Proiectul prevede delegarea anumitor sarcini de către MAIA, art. 13, alin. (1), lit. g), fără a prevedea care dintre acestea expres pot fi delegate, condițiile și criteriile de delegare, cerințe față de „organismele de intermediere”, inclusiv de acreditate sau nu (de ce în cazul Agenției trebuie acreditare, iar aici nu, etc.).
- 6) La art. 14 este prevăzut instituirea Comitetului de monitorizare, fără a menționa statutul acestui comitet, funcțiile, perioada și condițiile de activitate, cine aprobă componența acestuia, rolul și misiunea, caracterul deciziilor luate, etc.
- 7) La art. 16, principii generale, la alin. (1), pentru evitarea normelor interpretative, ambigui, se propune descrierea criteriilor (obiective și nediscriminatorii) pentru intervențiile din PSPA.
- 8) Art. 17 și 18, prevăd condiționalități cu formulări generale și cu lipsa mecanismelor de monitorizare a respectării cerințelor impuse, ceea ce poate duce ulterior la abuzuri și interpretări cu sens diferit.

- 9) La art. 20, se solicită completarea cu o literă nouă cu următorul cuprins: „**sfecla de zahăr**”, ținând cont de importanța descrisă în prima parte a avizului, dar și reieșind din faptul că aceasta nu se regăsește nici în Hotărârea Guvernului nr. 328/2023 cu privire la aprobarea Listei produselor agricole și alimentare.
- 10) Adicional, la art. 21, se propune completarea cu un alineat nou, cu următorul cuprins: „**Tipurile de intervenții din sectorul producerii zahărului sunt obligatorii;**”
- 11) La art. 24, alin. (2), textul „literele a) și d)” se substituie prin textul „literele a), d și d¹) (sfecla de zahăr)”.

Prin urmare, în contextul celor menționate, UPZM consideră oportun promovarea proiectului de *Lege privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole*, cu luarea în considerare a propunerilor și obiecțiilor expuse supra.

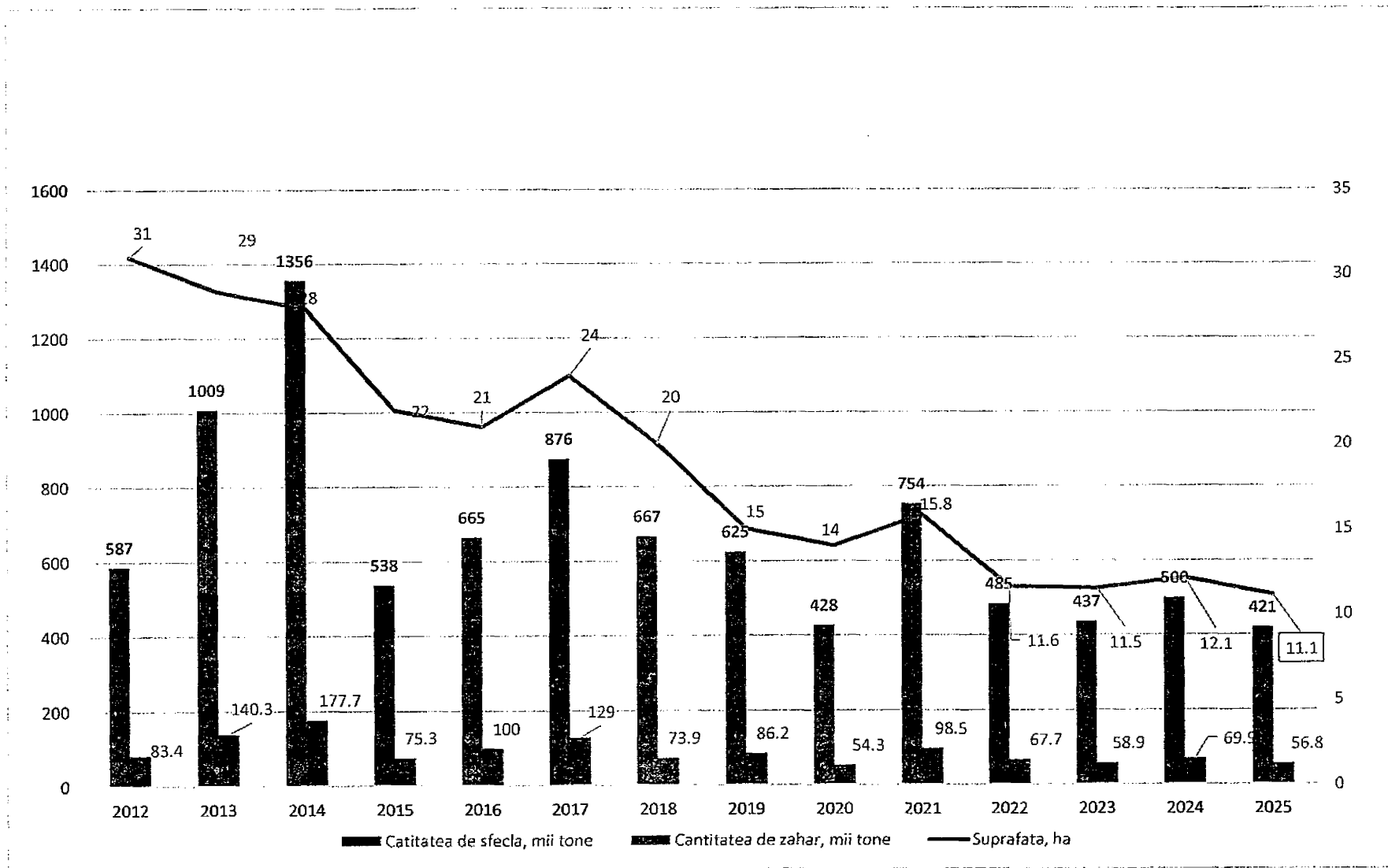
Anexă - 1 file

Cristina TÎȘCUL

Director Executiv

Diagrama nr. 1

Nr. 41 din 30 septembrie 2024
La nr. 13-05/2810 din 4 septembrie 2024

**Către: Ministerul Agriculturii
și Industriei Alimentare**
MD-2005 mun. Chișinău,
Bd. Ștefan Cel Mare și Sfânt 162
Tel: +373 22 20-45-08; Email: cancelaria@maia.gov.md

Copie: Parlamentul Republicii Moldova
Comisia agricultură și industrie alimentară
Comisia economie, buget și finanțe
MD-2073 mun. Chișinău,
Bd. Ștefan Cel Mare și Sfânt 105
Tel: +373 22 82-02-70; Email: info@parlament.md

Copie: Cancelaria de Stat
Biroul pentru integrare europeană
MD-2012 mun. Chișinău,
Piața Marii Adunări Naționale 1
Tel: +373 22 25-04-67; Email: cancelaria@gov.md

De la: Asociația Producătorilor și
Exportatorilor de Fructe „Moldova Fruct”
MD-2012, Republica Moldova
Chișinău, str. Mitropolit Dosoftei, 102
Tel: +373 22 22 30 05, Email: info@moldovafruct.md

Subiect: *Avizarea proiectului Legii „Privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea
politicii agricole”*

Stimate Doamne/Domni,

Ca urmare a demersului Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare nr. 13-05/2810 din 4 septembrie 2024, Asociația Producătorilor și Exportatorilor de Fructe „Moldova Fruct” a examinat varianta revizuită a proiectului Legii „Privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole” și Vă aduce la cunoștință următoarele.

Prin prisma Notei de poziție înaintate prin scrisoarea nr. 23 din 19 iunie 2024, APEF Moldova Fruct comunică că își menține integral obiectivele expuse anterior și consideră că promovarea acestui proiect de lege este inoportună și prematură, ținând cont de intrarea sa în vigoare din 1 ianuarie 2025, inclusiv derogările de la art. 67, alin. (2).

Astfel, ne exprimăm profunda îngrijorare că această inițiativă legislativă va crea provocări administrative și financiare semnificative ca urmare a noilor reglementări impuse prin Programul strategic al politicii agricole (PSPA). Complexitatea proceselor de aprobare,

monitorizare și evaluare, alături de sancțiunile pentru neconformitate, vor impune costuri suplimentare și riscuri mari fermierilor, care vor fi nevoiți să se conformeze unor standarde ridicate, de multe ori fără a dispune de resursele necesare.

Constatăm că fermierii din Republica Moldova abia încep să devină familiarizați cu prevederile stipulate în Legea nr. 71/2023, iar o lege nouă, cu terminologie și prevederi confuze, cum prevede proiectul de lege prezentat spre examinare, va face și mai dificil procesul de accesare al suportului financiar acordat de stat și în final la pierderea încrederii fermierilor în politicile de subvenționare. Mai mult, promovarea unei noi legi fără a se ține cont de necesitățile strategice reale și rezultatele evaluării conformității cadrului legal, în afara proceselor de negociere a aderării la UE, comportă numeroase riscuri – eforturi inutile și o serie de bariere/dificultăți în procesul accesării subvențiilor.

Analizând impactul în procesul de fundamentare și cauzele care au dus la apariția problemei expuse de autori, opinăm că, în spatele motivelor oficiale invocate de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, pentru elaborarea acestei inițiative legislative, par a exista politici neloiale și discriminatorii. Acestea includ complicarea accesului asupra fondurilor disponibile, utilizarea lacunelor legislative pentru a crea avantaje doar anumitor grupuri de fermieri și gestionarea ineficientă a subvențiilor.

De asemenea, ajustările cerute de UE sunt utilizate ca un pretext pentru întârzierea reformelor necesare în sectorul real, ceea ce ar putea exercita un control exagerat și ar crește povara asupra fermierilor mici și mijlocii, creând un mediu favorabil de dezvoltare doar anumitor categorii de producători și sectoare de intervenție.

Este incontestabil că Republica Moldova, nefiind membră a UE, nu poate fi eligibilă în cadrul FEAGA (Fondul european de garantare agricolă) și Fondul European Agricol și pentru Dezvoltarea Rurală (FEADR). Prin urmare, asumarea prin lege a unor angajamente în avans, fără anumite garanții, va complica și mai mult activitatea fermierilor și a instituțiilor de stat. Mai mult, reiterăm lipsa unor exemple de țări care având deschise oficial negocierile cu UE au inițiat și implementat o inițiativă similară. Este elocvent exemplul celor 5 țări în curs de aderare la UE (Albania, Macedonia de Nord, Muntenegru, Serbia și Turcia) care începând cu anul 2007 au avut acces la fondurile IPARD în cadrul a 3 cicluri de programe de dezvoltare agricolă și rurală. Atât Programele SAPARD (2000-2006), cât și Programele IPARD (2007-2014, 2015-2021, 2021-2027), nu au avut ca sursă de finanțare fondurile FEAGA și FEADR și nu au fost parte a PAC, fiind programe distincte și negociate separat pentru fiecare țară candidat.

Constatăm că proiectul de lege impune o serie de modificări și cerințe care ar putea afecta în mod disproporționat fermierii și producătorii de fructe din Republica Moldova. În special, cerințele administrative, complexitatea accesării finanțării din FNDAMR și implementarea derogărilor în cazuri de urgență pot pune presiune pe fermieri, îngreunându-le activitatea economică și, mai ales planurile investiționale.

Astfel, în cele ce urmează vom analiza cele mai importante bariere care vor fi impuse fermierilor în cazul adoptării proiectului de lege în varianta actuală:

Capitolul I

DOMENIU DE REGLEMENTARE, DEFINIȚII ȘI DEROGĂRI

1) Articolul 1 - Obiect și domeniu de reglementare

Acest articol clarifică domeniul de reglementare al legii, inclusiv cadrul instituțional al Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural (FNDAMR) și tipurile de intervenții. Deși articolul nu impune bariere directe pentru fermieri, el stabilește cadrul

instituțional pentru finanțarea și monitorizarea activităților agricole. Astfel, orice întârziere în inițierea, clarificarea sau implementarea acestui cadru poate afecta accesul fermierilor la resursele financiare disponibile și crește costurile administrative.

2) Articolul 2 – Definiții

Legea introduce definiții stricte pentru termeni precum „fermier”, „exploatație” și „intervenție”. Aceste definiții pot exclude anumite categorii de producători mici sau informali care nu îndeplinesc criteriile precise, limitându-le accesul la sprijin și tergiversându-le activitatea de creștere și dezvoltare.

Totodată, solicităm redacția termenilor „sume forfetare” și „finanțări forfetare” deoarece definițiile propuse, în varianta actuală, sunt interpretabile.

Menționăm că, conform reglementărilor UE suma forfetară reprezintă o plată sau alocare financiară fixă, predeterminată, stabilită în avans pentru o activitate, un proiect sau o operațiune specifică, fără a fi necesară justificarea detaliată a cheltuielilor reale efectuate. Aceasta este utilizată ca metodă de simplificare a costurilor în gestionarea financiară, în special în contextul fondurilor europene și al contractelor, cu scopul de a reduce sarcina administrativă și de a se concentra mai mult pe rezultate decât pe justificarea detaliată a fiecărei cheltuieli.

3) Articolul 3 - Derogări în circumstanțe justificate și excepționale

Acest articol permite derogări în cazuri excepționale, cum ar fi catastrofe naturale, epidemii sau distrugerea accidentală a resurselor agricole. Aceste prevederi sunt importante, dar fermierii vor trebui să dovedească în mod convingător aceste circumstanțe, ceea ce ar putea implica procese birocratice suplimentare în momentele de criză. Mai mult, nu este clar în care act normativ va fi stabilit procesul de constatare a circumstanțelor excepționale, de către reprezentanții APL-urilor, și nici pachetul de documente necesar pentru a certifica evenimentele nefavorabile înregistrate.

Totodată, definiția expusă la art. 3, alin. (3) și pragul impus de 30%, luând ca bază de calcul producția medie anuală a unui fermier dat în perioada de trei ani anterioară sau într-o perioadă medie de trei ani bazată pe o perioadă de cinci ani anterioară, excluzând valorile minime și maxime poate să nu fie reprezentativ pentru toți fermierii. De exemplu, fermierii mici sau cei care se confruntă deja cu fluctuații naturale, cum ar fi variabilitatea genetică, modificarea ecosistemelor locale sau schemei de îngrijire a plantațiilor pot fi dezavantajați, deoarece orice pierdere mai mică de 30% nu ar fi considerată suficient de gravă pentru a beneficia de ajutor sau despăgubiri. În plus, producătorii care se specializează în culturi cu sensibilitate mare la schimbările climatice ar putea fi mai expuși riscurilor, chiar dacă pierderile nu ating acest prag. Utilizarea unei perioade de referință de trei ani poate favoriza producătorii care au avut recolte stabile, dar poate fi dezavantajoasă pentru cei care au avut ani fluctuanți sau afectări severe în trecutul recent. De asemenea, excluderea valorilor minime și maxime poate ignora extremele, care de fapt pot reflecta mai bine realitatea schimbărilor climatice. Definiția enumeră doar câteva fenomene, dar exclude alte evenimente meteorologice relevante care afectează agricultura, cum ar fi inundațiile, furtunile sau înghețurile tardive de primăvară și timpurii de toamnă. Aceste limitări pot crea o situație de discriminare indirectă față de fermierii care nu se încadrează în acești parametri rigizi și care ar putea fi neglijați. Producătorii mici, cei din regiunile mai vulnerabile sau cei care se ocupă de culturi sensibile ar putea fi afectați disproporționat, fiind privați de sprijinul imperios de care au nevoie.

Capitolul II

FONDUL NAȚIONAL DE DEZVOLTARE A AGRICULTURII ȘI MEDIULUI RURAL

4) Articolul 4 - Finanțarea din FNDAMR

Finanțarea cheltuielilor agricole din FNDAMR, inclusiv contribuțiile financiare la măsuri de sprijinire a piețelor agricole, este importantă pentru fermieri. Cu toate acestea, faptul că aceste cheltuieli nu pot face obiectul altor forme de finanțare publică decât cele din surse externe, poate limita flexibilitatea fermierilor în accesarea de fonduri pentru situațiile excepționale, în lipsa unui mecanism clar stabilit pentru acestea.

5) Articolul 5 - Cheltuielile din FNDAMR

Acest articol specifică ce cheltuielile pot fi acoperite din FNDAMR, inclusiv pentru intervenții în piețele agricole și promovarea produselor agricole. Deși este pozitiv că măsurile de sprijin pentru piețele agricole și promovarea acestora sunt finanțate, procedurile pentru accesarea acestor fonduri pot fi incerte pentru producătorii și exportatorii de fructe care operează în regim de concurență ridicată. De exemplu, măsurile de promovare pe piețele externe nu sunt stabilite expres, ceea ce ar putea reduce capacitatea exportatorilor de fructe de a-și extinde piața.

6) Articolul 6 - Asistența tehnică și cheltuieli suplimentare

Se prevede finanțarea pentru asistență tehnică și alte cheltuieli administrative. Finanțarea acestor activități din FNDAMR ar putea reduce fondurile disponibile pentru sprijinul direct al producătorilor agricoli pentru domeniile stringente.

7) Articolul 7 - Disciplina financiară

Se introduce o rată de ajustare pentru plățile directe, ceea ce poate crea incertitudini financiare pentru fermieri. Dacă plafonul anual al plăților este depășit, fermierii primesc sume reduse sau întârziate, afectând astfel planificarea bugetară și operațiunile zilnice ale acestora. Acest fapt afectează producătorii de fructe care au nevoie de un flux constant de capital pentru a menține afacerea funcțională.

Aplicarea ratei de ajustare pentru plățile ce depășesc 50.000 lei poate duce la o reducere semnificativă a sprijinului financiar pentru fermierii medii și mari iar aceștia ar putea fi descurajați să facă investiții, știind că sprijinul financiar peste plafon poate fi redus. Mai mult, modificarea ratei de ajustare anual, va face dificilă planificarea pe termen lung pentru fermieri.

De asemenea nu este clar cum va fi cuantificat depășirea plafonul în cazul datoriilor trecătoare ale FNDAMR față de fermieri. Spre exemplu, la sondarea recentă a membrilor APEF Moldova Fruct s-a stabilit că peste 40% din aceștia nu și-au primit subvenția pentru dosarele depuse în perioada 2022-2023.

Astfel, se propune stabilirea unei rate de ajustare transparentă, cu consultarea prealabilă a reprezentanților fermierilor înainte de impunere. De asemenea, propunem un mecanism de compensare pentru fermierii afectați de ajustări neprevăzute.

8) Articolul 8 - Eligibilitatea cheltuielilor

Articolul impune criterii stricte de eligibilitate care pot exclude mulți fermieri din accesarea sprijinului. Fermierii care au făcut deja investiții sau care trebuie să acționeze rapid pentru a răspunde cererii pieței pot fi dezavantajați, neputând accesa finanțarea pentru cheltuieli necesare. Considerăm că această regulă strictă poate descuraja inițiativele investiționale ale fermierilor.

Mai mult, Guvernul are autoritatea de a stabili ce cheltuieli sunt considerate eligibile pentru sprijin financiar, ceea ce poate duce la o lipsă de transparență și predictibilitate pentru fermieri. Această incertitudine poate descuraja investițiile, deoarece producătorii nu pot anticipa care cheltuieli vor fi acoperite.

Alineatul (3) pct. a) stipulează că operațiunile finalizate înainte de depunerea cererii de sprijin nu sunt eligibile. Aceasta înseamnă că fermierii care finalizează proiecte sau achiziții

necesare înainte de a solicita ajutoare vor fi excluși de la sprijinul financiar, punându-i într-o situație dificilă, mai ales în cazul în care au nevoie urgentă de resurse.

Alineatul (3) litera b) interzice cheltuielile efectuate de persoane afiliate beneficiarului. Aceasta poate restricționa sever capacitatea fermierilor de a colabora cu parteneri sau furnizori locali, reducând astfel opțiunile disponibile pentru achiziționarea de bunuri și servicii necesare. Asigurarea acestui lucru în practică poate fi o provocare, mai ales în contextul unei țări cu un teritoriu restrâns așa ca Republica Moldova.

Se propune revizuirea criteriilor de eligibilitate pentru a permite sprijinul retroactiv în cazul investițiilor efectuate anterior depunerii cererii, cu condiția ca acestea să fie conforme cu obiectivele legii. Considerăm că aceste reguli stricte pot descuraja inițiativele investiționale ale fermierilor.

9) Articolul 9 - Eligibilitatea cheltuielilor efectuate de Agenția de Plăți

Cheltuielile finanțate din FNDAMR trebuie să respecte normele aplicabile și să corespundă unei realizări raportate. Complexitatea conformității va fi o povară suplimentară pentru fermieri, în special pentru cei mici, care pot avea dificultăți în îndeplinirea tuturor cerințelor administrative.

Capitolul III

COORDONARE ȘI GVERNANȚĂ

10) Articolul 10 - Acreditarea Agenției de Plăți

Acreditarea Agenției de Plăți, însoțită de criterii stricte pentru controlul financiar și gestiunea cheltuielilor agricole, poate îngreuna accesul fermierilor la subvenții dacă procedurile de acreditare și verificare vor dura în timp. Aceasta ar putea întârzia sau complica procesul de obținere a sprijinului financiar pentru producători în termen util.

11) Articolul 11 - Agenția de Plăți

Agenția de Plăți are responsabilități majore în gestionarea și controlul cheltuielilor, **dar delegarea unor sarcini către alte instituții, exceptând plățile**, poate adăuga niveluri suplimentare de complexitate. Fermierii, în special cei mici, ar putea întâmpina dificultăți în navigarea acestor structuri descentralizate pentru a accesa fonduri, ceea ce ar putea întârzia plățile sau limita transparența în procesul de aprobare.

12) Articolul 12 - Organismul de certificare

Solicităm specificarea tipului de audit de conformitate care va fi efectuat, deoarece titlul articolului presupune auditul de certificare, însă criteriile pentru eliberarea avizului corespund cu auditul extern, efectuat pentru stabilirea situațiilor financiare la băncile comerciale și proiectele cu finanțare externă. Concomitent, presupunem că organismul de certificare care se intenționează a fi selectat va fi de nivel internațional, fiindcă pe piața din Republica Moldova nu există multe entități publice și/sau private cu profil de audit care efectuează certificarea instituțiilor publice în temeiul standardelor de audit internaționale. Excepție pentru domeniul privat ar fi cele din Big Four (respectiv reprezentanțele locale ale Deloitte, PricewaterhouseCoopers (PwC), Ernst & Young (EY), KPMG (Klynveld Peat Marwick Goerdeler)). Articolul din lege nu menționează dacă rezultatele auditului vor fi făcute publice, ceea ce limitează transparența procesului. Nu este specificat un mecanism clar pentru contestarea selecției organismului de certificare sau a rezultatelor auditului și nu se menționează dacă există o politică de rotație a auditorilor pentru a preveni familiaritatea excesivă.

Considerăm oportună indicarea sursei de acoperire financiară a contractului de audit (încheiat pentru minimum 3 ani), a criteriilor minime de eligibilitate pentru organismul de

certificare, a modului de transparentizare a procesului de achiziție, a bazei legale aplicabile, precum și a componenței numerice și instituționale a comisiei de selecție.

13) Articolul 13 - Autoritatea de Management

Autoritatea de Management este responsabilă pentru gestionarea și punerea în aplicare a Programului strategic al politicii agricole (PSPA), inclusiv prin instituirea unor sisteme electronice complexe pentru gestionarea datelor și monitorizarea performanțelor. Fermierii, în special cei care nu au acces la tehnologie sau nu au cunoștințe digitale avansate, pot fi dezavantajați în procesul de aplicare și monitorizare a fondurilor, ceea ce ar putea complica accesul lor la sprijinul oferit de către stat.

14) Articolul 14 - Comitetul de monitorizare

Deși acest comitet include reprezentanți ai sectorului agricol, complexitatea și diversitatea intereselor reprezentate pot tergiversa sau dezechilibra procesele decizionale. Producători de fructe pot întâmpina dificultăți în obținerea sprijinului prompt și adecvat dacă nevoile lor nu vor fi luate în considerare obiectiv și echitabil.

Capitolul IV

PRINCIPII GENERALE ȘI CONDIȚIONALITĂȚI

15) Articolul 15 - Abordarea strategică

Se menționează că intervențiile sunt bazate pe o evaluare a nevoilor, dar nu este clar cine efectuează această evaluare, periodicitatea revizuirilor și cât de bine reflectă abordarea strategică a statului realitățile din teren ale producătorilor agricoli.

16) Articolul 16 - Principii generale

Intervențiile sunt stabilite pe criterii obiective și nediscriminatorii, însă compatibilitatea cu piața internă și evitarea distorsionării concurenței va introduce reguli mult prea rigide pentru accesarea sprijinului acordat fermierilor. Micii fermieri și producătorii de fructe care operează la scară redusă ar putea avea dificultăți de conformitate, ceea ce ar complica accesul lor la finanțare.

17) Articolul 17 - Condiționalitatea legată de plățile directe și anuale

Fermierii riscă sancțiuni administrative dacă nu îndeplinesc cerințele legale în domenii vaste (climă, mediu, sănătate publică, bunăstarea animalelor, condiții de muncă), ceea ce poate necesita investiții semnificative și schimbări în practicile agricole. Conformarea cu aceste obligații suplimentare va implica costuri adiționale pentru fermieri (de exemplu, pentru echipamente noi, practici agricole modificate, consultanță specializată). Aceștia vor trebui să gestioneze mai multă documentație și să se supună unor inspecții mai frecvente pentru a demonstra conformitatea. Obligația de a menține bune condiții pentru toate suprafețele agricole, inclusiv cele neutilizate poate reprezenta o povară financiară și de timp pentru fermieri, în special pentru terenurile marginale sau cu bonitate scăzută. Totodată, nu este clar cine va evalua caracteristicile specifice ale suprafețelor la stabilirea standardelor minime.

Menționăm că cerințele de mediu și cele de productivitate agricolă pot intra uneori în conflict și vor pune fermierii în situații dificile de decizie.

18) Articolul 18 - Servicii de consiliere agricolă

Articolul prevede o gamă largă de domenii de consiliere (economic, mediu, social, tehnologic, științific), ceea ce poate fi copleșitor pentru fermieri. Nu este clar dacă aceste servicii vor fi contra cost, sursa de finanțare și/sau co-finanțare și care este autoritatea centrală care va gestiona toate obligativitățile specificate în articol. Deși se menționează

că consilierea trebuie să fie imparțială și fără conflicte de interes asigurarea acestui lucru în practică poate fi o provocare, mai ales în contextul unei țări cu un teritoriu restrâns așa ca Republica Moldova.

Totodată, atragem atenția asupra numărului insuficient de consultanți disponibili în țară, cu pregătire corespunzătoare pentru elaborarea proiectelor investiționale, și a faptului că proiectul de lege nu prevede o perioadă de tranziție și o școlarizare prealabilă a unui număr adecvat de consultanți, care vor oferi asistență fermierilor.

Capitolul V

TIPURI DE INTERVENȚII

19) Articolul 19 - Tipuri de intervenții sub formă de plăți directe

Intervențiile pot fi decuplate sau cuplate, cu condiții specifice stabilite în Programul strategic al politicii agricole (PSPA). Complexitatea schemelor de plată poate crea confuzie printre fermieri, îngreunând planificarea și gestionarea eficientă a resurselor.

20) Articolul 20 - Tipuri de intervenții sectoriale

Solicităm separarea sectorului fructelor de cel al legumelor. Chiar dacă în cadrul politicilor agricole ale UE, multe măsuri și reglementări se aplică în mod similar atât fructelor, cât și legumelor (de exemplu organizațiile de producători, standardele de comercializare), în rapoartele statistice și de progres, datele pentru fructe și legume sunt prezentate separat, pentru a oferi o imagine mai clară a tendințelor specifice.

21) Articolul 21 - Tipuri de intervenții obligatorii și opționale

Intervențiile pentru sectorul fructelor și legumelor sunt obligatorii doar dacă există organizații de producători recunoscute conform legislației.

Considerăm că această sintagmă este discriminatorie în raport cu lipsa acestei condiționalități pentru intervențiile din cadrul sectorului apicol și sectorului vitivinicol. Astfel, solicităm excluderea expresiei „dacă există organizații de producători în acest sector recunoscute în conformitate cu legislația”. Totodată, rugăm ajustarea corespunzătoare a articolului în corespundere cu solicitarea de la pct. 20, respectiv înlocuirea expresiei „sectorul fructelor și legumelor” cu „sectorul fructelor și sectorul legumelor” și după caz pe tot parcursul textului legii.

22) Articolul 22 - Tipuri de intervenții pentru dezvoltarea rurală

Intervențiile includ angajamente legate de mediu și climă, investiții și instalarea tinerilor și noilor fermieri în mediul rural. Nu este clar din lege dacă agroturismul se încadrează în una din categoriile de intervenție pentru dezvoltarea rurală.

Totodată ar fi indicat să delimitați pentru claritate pct. d) „investiții în irigații, investiții, investiții în produse agroalimentare cu valoare adăugată”, fie să schimbați redacția acestuia pentru a evita confuziile asupra investițiilor eligibile și neeligibile.

Concomitent, solicităm definirea termenilor enumerați la pct. d) în cadrul Art. 2 al proiectului.

23) Articolul 23 - Forme de sprijin în cadrul PSPA

Sprijinul se acordă sub diverse forme, precum rambursarea costurilor eligibile, costuri unitare, sume forfetare și finanțare la rate forfetare. Navigarea prin aceste mecanisme complexe și incertitudinea asupra clauzelor PSPA poate fi dificilă pentru fermieri, necesitând înțelegerea și conformarea cu diferite cerințe administrative adiționale.

Capitolul VI

DISPOZIȚII FINANCIARE

24) Articolul 24 - Alocări financiare indicative

Alocările financiare pentru intervențiile în agricultură nu sunt fixe, ci indicative. Aceasta poate crea incertitudine pentru fermieri și exportatori, care depind de planificarea exactă a resurselor pentru a-și continua activitatea.

Totodată, solicităm clarificări asupra art. 24, alin. d) și dacă sectorul de fructe și sectorul de legume se regăsesc în cadrul acestuia sau veți include puncte separate pentru delimitarea sectoarelor de intervenție așa ca în redacția art. 20. În acest caz, solicităm delimitarea sectoarelor de fructe și legume cu includerea redacției solicitate la pct. 20) al prezentului aviz.

25) Articolul 25 - Costuri administrative și de personal

Articolul prevede că FNDR nu suportă costuri administrative și de personal, cu excepția anumitor cazuri (ex. funcționarea grupurilor LEADER, organizațiilor de producători, Camerelor Agricole, ONVV). Observăm că din redacția articolului lipsește Oficiul Horticol chiar dacă Legea Horticulturii prevede crearea acestei instituții.

26) Articolul 26 - Plățile către beneficiari

Acest articol reglementează modalitatea de plată către fermieri, inclusiv plata avansurilor. Avansurile de până la 50% sunt posibile doar în anumite condiții, astfel nu este clar ce condiții specifice va include PSPA pentru plata acestora.

27) Articolul 27 - Măsuri privind informarea

Fermierii trebuie să fie informați despre politicile agricole și schimbările legate de acestea, iar campaniile de informare vor fi finanțate de FNDAMR. Totuși, acest articol nu specifică periodicitatea campaniilor de informare organizate și ce % maxim din FNDAMR va fi alocat pentru creșterea vizibilității și sensibilizarea publicului.

28) Articolul 28 - Dispoziții specifice pentru FNDAMR

Dispozițiile legate de recuperarea fondurilor pentru nereguli pot descuraja fermierii să acceseze finanțarea din cauza temerii de sancțiuni ulterioare. În plus, recuperările sunt gestionate strict de Agenția de plăți și nu este clară relația dintre bugetul de stat și veniturile alocate.

29) Articolul 29 - Măsuri pentru rezolvarea unor probleme specifice

Acest articol permite Guvernului să adopte măsuri urgente pentru a rezolva probleme neprevăzute. Cu toate acestea, nu este clară abrevierea PSAR din articol precum și dacă aceste măsuri de urgență presupun circumstanțele excepționale și înlăturarea consecințelor calamităților naturale sau și alte situații.

Capitolul VII

PROCEDURA DE DEPUNERE ȘI EXAMINARE A CERERII DE ACORDARE A SPRIJINULUI

30) Articolul 30 - Termenul de depunere și examinare a cererii de sprijin

Termenul în care o procedură administrativă trebuie finalizată este de 30-90 de zile. În context, nu este clar ce presupune această procedură administrativă și în care cazuri se aplică termenul restrâns de 30 de zile.

31) Articolul 31 - Examinarea cererii de acordare a sprijinului

Depunerea cererilor "în mod prioritar în format electronic", ceea ce poate fi o provocare pentru fermierii din zone rurale. Acest aspect poate afecta micii producători de fructe care nu au infrastructura digitală necesară sau cunoștințe digitale limitate.

Conform alineatului (6), doar cererile complete depuse până la finalul apelului vor fi luate în considerare. În cazul fermierilor și producătorilor de fructe, care trebuie să colecteze numeroase documente administrative, acest lucru poate duce la dificultăți în completarea cererilor în timp util, mai ales în plin sezon de recoltare. Astfel, solicităm păstrarea posibilității depunerii dosarului atât fizic cât și online, fără prioritizarea formatului electronic.

Capitolul VIII

SISTEME DE CONTROL ȘI SANCTIUNI

Secțiunea 1; Norme generale

32) Articolul 32 - Protejarea intereselor financiare și sisteme de control

Acest articol, deși are ca scop protejarea intereselor financiare și prevenirea fraudelor, ar putea defavoriza fermierii. Controalele extensive, inclusiv la fața locului, sunt o povară administrativă pentru fermieri iar "sanctiunile efective, proporționale și cu efect de descurajare", pot fi interpretate și aplicate în mod excesiv și abuzator de autorități.

Recuperarea plăților necuvenite plus dobânzi, va pune presiune financiară semnificativă asupra fermierilor, în cazul unor erori neintenționate, iar corectarea acestora doar în anumite condiții, vor dezavantaja fermierii care le descoperă târziu.

Lipsa unor criterii clare pentru aplicarea sancțiunilor ar putea duce la tratament inegal între diferiți fermieri iar complexitatea și severitatea potențială a măsurilor ar putea crea stres și incertitudine în rândul fermierilor.

33) Articolul 33 - Norme referitoare la controalele care trebuie efectuate

Acest articol introduce un sistem strict de control asupra operațiunilor agricole, având un accent deosebit pe zonele cu risc ridicat de eroare. Selectarea eșantionului pentru control trebuie să includă o parte aleatorie, dar și o parte bazată pe analiza riscurilor. Fermierii ar putea avea dificultăți în a se conforma standardelor stricte de documentare și control, mai ales dacă nu au capacități avansate de gestionare devenind astfel ținta controalelor frecvente, crescând riscul de penalizări administrative.

34) Articolul 34 - Clauza de eludare

Această prevedere stipulează că niciun avantaj nu poate fi acordat dacă se constată că anumite condiții necesare obținerii acestuia au fost create în mod artificial. În practică, aceasta ar cauza confuzie suplimentară pentru fermieri, deoarece evaluarea artificialității condițiilor poate fi subiectivă. Producătorii care nu dispun de resurse legale pentru a contesta deciziile, ar putea să fie privați de anumite fonduri sau sprijin.

În acest sens, solicităm definirea termenului „eludare” în cadrul Art. 2 al proiectului.

35) Articolul 35 - Compatibilitatea intervențiilor în sectorul vitivinicol

Acest articol se referă în principal la sectorul vitivinicol și stabilește proceduri de control și identificare a suprafețelor agricole. Astfel nu înțelegem scopul separării sectorului vitivinicol de celelalte sectoare de intervenție horticoale.

Pentru claritate, se solicită includerea la acest articol și a suprafețelor cu plantații pomicole dacă acest fapt va facilita procedura de autorizare a subvențiilor.

Secțiunea a 2-a

Sistemul integrat de administrare și control

36) Articolul 36 - Sistemul integrat de administrare și control

Acest articol impune crearea unui sistem integrat pentru evidența și controlul intervențiilor agricole, cu identificarea parcelelor și animalelor, condiționalităților și sancțiunilor. Deși

sistemul integrat poate eficientiza gestionarea resurselor agricole, implementarea va fi costisitoare și nu este clară sursa de finanțare a activităților.

37) Articolul 37 - Elementele sistemului integrat

Nu este specificat dacă sistemul integrat va fi interconectat cu SIA Cabinetul personal al contribuabilului și modul de acces al datelor proprii de către producători.

38) Articolul 38 - Păstrarea și partajarea datelor

Articolul impune obligația de a înregistra și păstra toate datele dar nu este clară perioada și responsabilii de păstrare. Totodată, partajarea datelor între autorități și potențialul acces public pot ridica îngrijorări serioase cu privire la confidențialitate. Într-o țară cu o infrastructură digitală încă în dezvoltare, așa ca Republica Moldova, există riscul ca datele sensibile ale fermierilor să fie exploatare sau abuzate.

Secțiunea a 3-a

Verificarea tranzacțiilor

39) Articolul 39 - Verificarea tranzacțiilor Legea impune verificarea documentelor comerciale ale entităților care primesc sau efectuează plăți legate de FNDAMR. Fermierii trebuie să asigure documentație completă pentru toate tranzacțiile, ceea ce poate adăuga o sarcină administrativă considerabilă, în special pentru cei care exportă fructe și trebuie să se conformeze cerințelor internaționale.

40) Articolul 40 - Organizarea verificărilor tranzacțiilor

Acest articol introduce un sistem riguros de verificare a documentelor comerciale ale întreprinderilor implicate în tranzacții finanțate prin FNDAMR. Verificările se vor realiza în mod sistematic, cu accent pe importanța financiară a întreprinderilor și de risc.

Fermierii mici și mijlocii, inclusiv producătorii de fructe, ar putea întâmpina dificultăți în menținerea unei documentații comerciale riguroase, care să corespundă standardelor impuse. Aceasta poate implica angajarea de personal suplimentar sau contractarea unor servicii contabile extinse, crescând astfel costurile operaționale.

41) Articolul 41 - Controale încrucișate

Acest articol impune controale încrucișate pentru a verifica exactitatea datelor financiare și comerciale ale fermierilor și întreprinderilor agricole.

Producătorii mici și exportatorii de fructe ar putea să nu aibă acces rapid la documentele partenerilor comerciali (de exemplu, furnizori sau transportatori) necesare pentru controalele încrucișate. În caz de nereguli sau discrepanțe între documente, fermierii riscă să fie penalizați chiar dacă vina nu le aparține direct.

Totodată, nu este clar dacă proiectul de lege acoperă situațiile de risc, atunci când furnizorii bunurilor refuză oferirea informațiilor, invocând taina comercială. Astfel, solicităm să se stipuleze expres în proiect dacă se va crea o listă a furnizorilor de tehnică, utilaj și echipament agricol pe site-ul Agenției de plăți care să includă prețurile de referință, inclusiv varianta cu dotări și fără dotări adiționale ale bunurilor. Totodată, considerăm important să se condiționeze includerea în listă a furnizorilor care dețin calitatea de reprezentant certificat (dealer și/sau distribuitor oficial pentru Republica Moldova) ale companiilor producătoare de tehnică și utilaj agricol, care să asigure serviciul de garanție a tehnicii propuse, să ofere servicii de deservire și reparație în perioada post garanție, serviciu de asistență tehnică, mentenanță, consultație și instruire a personalului pentru punerea în aplicație a tehnicii și utilajului procurat.

42) Articolul 42 - Planificare și raportare

Agencia de plăți are obligația de a întocmi planuri de control și de a raporta activitățile de verificare. Aceasta include specificarea numărului de întreprinderi care vor fi supuse verificărilor și defalcarea acestora pe sectoare.

Considerăm că planurile anuale de control impun o frecvență ridicată a verificărilor, ceea ce poate perturba activitatea fermierilor. Deși aceste măsuri poate asigură transparență, controalele excesive sunt o povară suplimentară pentru fermieri.

43) Articolul 43 - Competențe de executare legate de verificarea tranzacțiilor

Acest articol acordă autorităților competențe de executare, inclusiv stabilirea regulilor pentru verificări și raportări, precum și selectarea întreprinderilor supuse controalelor. Fermierii vor fi supuși unor verificări disproporționate, în funcție de factorii de risc identificați de autorități, care pot fi subiective. Dacă anumite categorii de fermieri sau exportatori sunt percepute ca având un risc mai mare de eroare sau fraudă, acestea ar putea fi verificate mai frecvent, ceea ce va crește presiunea asupra lor. Fermierii care nu au acces la consiliere juridică și resurse administrative extinse, vor întâmpina dificultăți în a contesta sau clarifica deciziile luate de autorități după verificări. Aceasta poate cauza excluderea lor din sistemul de subvenții și la pierderi financiare, inclusiv în cazurile când vina nu aparține fermierului.

Secțiunea a 4-a

Sistemul de control și sancțiunile administrative legate de condiționalitate

44) Articolul 44 - Sistemul de control aferent condiționalității

Instituirea unui sistem de control pentru verificarea respectării obligațiilor poate duce la inspecții frecvente și sancțiuni în caz de neconformitate. Aceasta poate crea presiune și stres pentru fermieri, în special dacă mărimea sancțiunilor e semnificativă.

45) Articolul 45 - Sistemul de sancțiuni administrative ale condiționalității

Acest articol prevede aplicarea unui sistem de sancțiuni administrative pentru fermierii și beneficiarii care nu respectă obligațiile stipulate în articolul 17 privind condiționalitatea (clima, mediul, sănătatea publică, bunăstarea animalelor și condițiile de muncă). Fermierii care nu se vor conforma acestor reguli riscă reduceri substanțiale ale plăților directe sau chiar excluderea de la ajutorul financiar pentru un an întreg.

Deși articolul prevede excepții în cazul neconformităților cauzate de forța majoră sau erori din partea autorităților, acestea sunt aplicate doar în cazuri foarte specifice. De exemplu, fermierii care se confruntă cu condiții meteo nefavorabile sau situații care afectează culturile lor, dar care nu se încadrează exact în definiția forței majore, pot fi sancționați, ceea ce le va agrava și mai mult situația.

46) Articolul 46 - Aplicarea și calcularea sancțiunilor administrative

Acest articol prevede sancțiuni administrative pentru neconformitate, care se aplică prin reducerea plăților sau excluderea de la acestea de către Agenția de plăți. Reducerea subvenției este de 3% din cuantumul total al plăților, dar poate ajunge la 15% în cazurile de neconformitate deliberată. În cazul în care neconformitatea persistă sau se repetă o dată în decursul a trei ani calendaristici consecutivi, procentul reducerii este, ca regulă generală, 10% din cuantumul total al plăților.

Producătorii și exportatorii de fructe ar putea întâmpina dificultăți în îndeplinirea standardelor impuse la art. 45. Costurile suplimentare pentru conformare, cum ar fi implementarea normelor de mediu, pot depăși beneficiile financiare primite, afectând direct investițiile și reziliența fermierilor.

În legătură cu acești factori de risc, solicităm revizuirea tuturor articolelor care fac referință la sancțiuni, cu redactarea acestora pentru mai multă claritate, evitarea

interpretărilor și includerea acestora într-un capitol distinct pentru a evita confuziile și elementele discriminatorii.

47) Articolul 47 - Cuantumul rezultate din sancțiuni

Agenția de plăți poate reține până la 25% din cuantumul rezultate din sancțiuni. Acest lucru poate reduce și mai mult veniturile disponibile pentru fermieri, ceea ce le-ar îngreuna capacitatea de a își dezvolta afacerile sau a investi în infrastructură. În plus, reținerile fiind gestionate strict de Agenția de plăți nu este clară relația dintre bugetul de stat și veniturile alocate.

În context, solicităm definirea neconformităților în cadrul Art. 2 al proiectului, descrierea exactă a situațiilor în care se rețin cele 25%, dacă vor exista circumstanțe atenuante sau se va oferi posibilitatea ajustării gradului de risc din motive care nu depind totalmente de responsabilitatea fermierilor.

Secțiunea a 5-a

Sistemul de control și sancțiunile administrative legate de condiționalitatea socială

48) Articolul 48 - Sistemul de control aferent condiționalității sociale

Acest articol introduce un sistem de sancțiuni legat de respectarea normelor sociale și de ocupare a forței de muncă. Producătorii agricoli, în special cei care angajează muncitori sezonieri pentru recoltarea fructelor, ar putea fi afectați dacă nu respectă aceste standarde stricte de muncă.

Considerăm că implementarea sistemului ar putea crea o povară administrativă și financiară și nu este clar dacă Inspekția Muncii va fi autoritatea care va supraveghea mecanismul de sancționare.

49) Articolul 49 - Sistemul sancțiunilor administrative aferente condiționalității sociale

Agenția de plăți este informată anual cu privire la cazurile de neconformitate socială, iar neconformitățile grave pot duce la sancțiuni semnificative.

Fermierii și exportatorii de fructe ar putea fi penalizați dacă nu respectă legislația muncii ceea ce nu este neapărat un lucru rău dar va cheltuielile administrative ale exploatațiilor agricole.

50) Articolul 50 - Aplicarea și calcularea sancțiunilor administrative

Sancțiunile se vor aplica prin reducerea plăților proporțional cu gravitatea neconformității, iar în cazuri grave se poate ajunge la 15% din cuantumul plăților.

Producătorii agricoli ar putea suferi pierderi financiare semnificative dacă nu își respectă obligațiile. Aceasta ar putea afecta direct capacitatea lor de a rămâne competitivi pe piețele internaționale, mai ales dacă sunt sancționați pentru neconformități minore care ar putea fi remediate rapid.

Capitolul IX

PROGRAMUL STRATEGIC AL POLITICII AGRICOLE

51) Articolul 51 - Programul Strategic al Politicii Agricole (PSPA)

Articolul reglementează elaborarea și aplicarea PSPA pentru sprijinirea obiectivelor generale ale politicii agricole. Implementarea programului va aduce beneficii fermierilor mari care au resursele financiare și administrative necesare pentru a respecta cerințele stricte. În schimb, fermierii mici, inclusiv producătorii de fructe ar putea întâmpina dificultăți în accesarea acestor fonduri din cauza cerințelor birocratice și a costurilor administrative ridicate.

Solicităm o abordare justă și prezentarea spre examinare a Programului Strategic al Politicii Agricole (PSPA), consultarea acestuia în termeni raționali cu toți actorii implicați, inclusiv asociațiile de profil și mai apoi definitivarea proiectului de lege.

53) Articolul 53 - Conținutul PSPA

Articolul definește conținutul Programului Strategic al Politicii Agricole (PSPA), care include evaluarea nevoilor, strategiile de intervenție, plățile directe, intervențiile pentru dezvoltarea rurală, indicatori și un plan financiar, precum și elemente pentru modernizarea politicii agricole.

Fermierii mici și producătorii de fructe vor întâmpina dificultăți în navigarea printr-un program atât de detaliat. Necesitatea de a înțelege și de a se conforma cu multiple intervenții (plăți directe, dezvoltare rurală etc.) poate genera o sarcină birocratică și administrativă suplimentară.

Capitolul X

MONITORIZARE, RAPORTARE, EVALUARE ȘI TRANSPARENȚĂ

54) Articolul 54 - Instituirea cadrului de performanță

Autoritatea de management stabilește un cadru de performanță pentru monitorizarea și evaluarea PSPA, incluzând indicatori de realizare, rezultat și impact.

Fermierii, în special cei mici, ar putea găsi dificilă respectarea cerințelor stricte de monitorizare și raportare a performanței. Aceasta ar putea adăuga o presiune birocratică suplimentară și resurse necesare pentru a se conforma. Producătorii de fructe vor fi nevoiți să angajeze consultanți pentru a gestiona datele privind indicatorii de performanță, ceea ce ar genera costuri adiționale.

55) Articolul 55 - Furnizarea de informații

Beneficiarii sprijinului financiar trebuie să furnizeze autorităților toate informațiile necesare pentru monitorizarea și evaluarea PSPA.

Producătorii agricoli vor trebui să aloce resurse suplimentare pentru a furniza constant date și informații, creând o povară administrativă suplimentară.

56) Articolul 56 - Proceduri de monitorizare

Comitetul de monitorizare și autoritatea de management monitorizează implementarea PSPA, bazându-se pe indicatori de produs și rezultat.

Fermierii care nu respectă cerințele de performanță pot fi excluși de la programele de sprijin sau sancționați, ceea ce le va afecta grav rentabilitatea. Mai mult, producătorii trebuie să înfrunească obiective de performanță, iar eșecul în respectare acestora poate duce la pierderea subvențiilor.

57) Articolul 57 - Competențe de executare pentru cadrul de performanță

Autoritatea de management stabilește conținutul și indicatorii pentru evaluarea performanței PSPA.

Considerăm că indicatorii de performanță riguroși vor crea provocări pentru micii producători care nu au acces la tehnologii moderne sau nu își pot permite implementarea rapidă a schimbărilor necesare. În paralel, indicatorii standardizați ar putea să nu țină cont de realitățile locale ale fermierilor mici, punându-i în dezavantaj în comparație cu marile companii agricole.

58) Articolul 58 - Rapoartele anuale privind performanța

Autoritatea de management prezintă anual Guvernului un raport privind performanța PSPA.

Producătorii vor trebui să colecteze și să furnizeze constant date privind performanța lor, ceea ce ar putea fi o provocare, în special pentru cei mici și mijlocii care nu au capacitatea de a gestiona astfel de cerințe administrative. Dacă rapoartele nu vor indica performanțe corespunzătoare, pot apărea schimbări în politica de subvenții care ar afecta veniturile fermierilor.

59) Articolul 59 - Reuniuni anuale de evaluare

În fiecare an, autoritatea de management organizează reuniuni de evaluare pentru a analiza progresul PSPA.

Fermierii și exportatorii de fructe vor fi supuși unor evaluări anuale stricte. În cazul în care nu își ating obiectivele, riscă să piardă suportul din partea statului. Evaluările stricte pot impune producătorilor mici necesitatea de a angaja experți crescându-le astfel costurile operaționale.

60) Articolul 60 - Evaluarea PSPA în perioada de punere în aplicare și ex post

Evaluările sunt realizate de experți independenți, iar scopul este îmbunătățirea implementării și eficienței PSPA.

Fermierii trebuie să facă față unor evaluări externe care ar putea impune schimbări neprevăzute în activitatea lor. Dacă evaluările independente relevă ineficiențe sau lipsa de progres, fermierii ar putea fi penalizați prin reducerea sau retragerea subvențiilor.

61) Articolul 61 - Publicarea informațiilor referitoare la beneficiari

Informațiile despre beneficiarii FNDAMR sunt publicate anual pe un site unic, accesibil publicului.

Considerăm că publicarea informațiilor privind beneficiarii poate crea tensiuni sau probleme de confidențialitate, iar producătorii care beneficiază de subvenții pot fi expuși criticilor publice, ceea ce le poate afecta reputația și relațiile comerciale.

62) Articolul 62 - Informarea beneficiarilor cu privire la publicarea datelor referitoare la aceștia

Beneficiarii sunt informați că datele lor vor fi publicate și pot fi prelucrate pentru audit.

Fermierii trebuie să fie bine informați despre drepturile lor în privința protecției datelor, ceea ce poate genera costuri suplimentare pentru consiliere juridică.

63) Articolul 63 - Prelucrarea și protecția datelor cu caracter personal

Prevederile referitoare la protecția datelor sunt stricte, iar datele personale trebuie să fie prelucrate anonim.

Fermierii trebuie să respecte cerințele stricte de protecție a datelor cu caracter personal, ceea ce poate implica costuri administrative suplimentare, mai ales dacă nu au personal specializat în acest domeniu.

64) Articolul 64 - Norme aplicabile întreprinderilor

Srijinul acordat pentru formele de cooperare între întreprinderi se supune normelor de concurență reglementate de Legea concurenței.

Micii fermieri și producătorii de fructe ar putea întâmpina dificultăți în a respecta normele de concurență, mai ales dacă formele de cooperare implică o structură complexă. Respectarea normelor impuse de Legea concurenței poate genera costuri suplimentare și o nevoie crescută de asistență juridică, în special pentru întreprinderile mici care se află în competiție marii producători.

65) Articolul 65 - Ajutoare de stat

Legea ajutoarelor de stat nu se aplică sprijinului acordat pentru producția și comercializarea produselor agricole.

Această excepție poate fi benefică pentru producătorii agricoli, deoarece le permite să primească sprijin direct fără a fi limitați de normele stricte privind ajutoarele de stat. Totuși, în lipsa unor reguli clare, există riscul ca producătorii mari să beneficieze disproporționat de sprijin în comparație cu micii fermieri, ceea ce ar putea crea un dezechilibru în sector.

Capitolul XI

DISPOZIȚII FINALE TRANZITORII

66) Articolul 66 - Dispoziții tranzitorii

Acest articol abrogă Legea nr. 71/2023 și stabilește perioada de tranziție pentru cererile de subvenționare depuse între 2024 și 2026.

Perioada de tranziție poate genera confuzie legislativă, în special în ceea ce privește procedurile administrative și criteriile de eligibilitate pentru subvenții. Fermieri vor întâmpina dificultăți în adaptarea la noile cerințe legislative în timpul tranziției, ceea ce le va afecta accesul la finanțare.

67) Articolul 67: Intrare în vigoare

Legea va intra în vigoare la 1 ianuarie 2025, cu anumite excepții care vor intra în vigoare până în 2030. Fermierii au un interval limitat pentru a se adapta la noile reglementări iar lipsa de pregătire poate afecta micii producători și exportatorii de fructe, care vor avea dificultăți în implementarea rapidă a schimbărilor necesare. Suplimentar, implementarea treptată a anumitor articole până în 2030 poate crea incertitudine pe termen lung, afectând planurile de investiții ale fermierilor.

Recomandăm insistent amânarea intrării în vigoare a inițiativei legislative până la 1 ianuarie 2026, oferind fermierilor o perioadă adecvată pentru a-și adapta planurile investiționale, a contribui cu propuneri de îmbunătățire la proiectul propus și a se pregăti corespunzător pentru implementarea noii politici agricole. Această abordare ar asigura o tranziție mai eficientă și ar maximiza beneficiile pentru sectorul agricol în ansamblu.

Totodată, solicităm o abordare justă, care să includă prezentarea inițială spre examinare a Programului Strategic al Politicii Agricole (PSPA), consultarea acestuia în termeni rezonabili cu toți actorii implicați, inclusiv asociațiile de profil, și, ulterior, definitivarea proiectului de lege.

Articolul 68. Organizarea executării

Guvernul, în termen de 6 luni de la data publicării a prezentei legi va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege și va asigura elaborarea actelor normative necesare pentru punerea în aplicare a acesteia asigurând reexaminarea și abrogarea actelor normative ale autorităților APC care contravin prezentei legi.

Reiterăm obiecția expusă la pct. 67).

CONCLUZIE GENERALĂ:

APEF Moldova Fruct își menține opoziția fermă față de proiectul de lege propus spre examinare, considerându-l inoportun și prematur.

Asociația subliniază că implementarea acestei inițiative legislative în redacția actuală și în termenii propuși va genera provocări administrative și financiare semnificative pentru fermieri, în special în contextul reglementărilor incerte impuse prin Programul strategic al politicii agricole (PSPA).

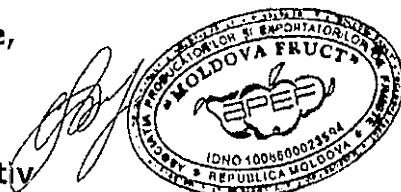
OBIECȚIILE DE ORDIN GENERAL ALE APEF MOLDOVA FRUCT, INCLUD:

1. Accelerarea nejustificată a promovării proiectului în redacția actuală, includerea necorespunzătoare a Programului Strategic al Politicii Agricole (PSPA) într-un capitol din lege, fără respectarea HG 386/2020.
2. Rigiditatea și ambiguitatea proiectului legii, complexitatea proceselor de autorizare, monitorizare, raportare și sancționare a fermierilor.
3. Lipsa procedurilor și noțiunilor clar definite care vor crea situații interpretabile și vor crește elementele abuzive și discriminatorii.
4. Riscurile financiare asociate cu sancțiunile pentru neconformitate care urmăresc diminuarea interesului fermierilor față de suportul oferit.
5. Absența perioadei de tranziție, și neglijarea dificultăților de adaptare la noile standarde, în special pentru fermierii cu resurse limitate.
6. Potențialul impact negativ asupra încrederii fermierilor în politicile de subvenționare care par a fi concepute în detrimentul acestora.
7. Afectarea spiritului de integrare europeană al fermierilor, fiindcă redacția actuală a legii va cauza nemulțumire în masă și scepticism.
8. Creare unor avantaje inechitabile numai anumitor grupuri de fermieri.

APEF Moldova Fruct concludă că motivele oficiale invocate pentru urgentarea acestei inițiative legislative ar urmări de fapt camuflarea unor politici neloiale și discriminatorii ale statului și insuficiența mijloacelor financiare disponibile. Asociația subliniază, de asemenea, lipsa de precedent pentru o astfel de politică în alte țări candidate la UE, care s-au aflat la etapa de negociere. În consecință, APEF Moldova Fruct recomandă amânarea intrării în vigoare a legii până la 1 ianuarie 2027. Această amânare va oferi fermierilor timpul necesar pentru consultarea și familiarizarea cu prevederile proiectului, adaptarea planurilor strategice și investiționale, pregătirea unui număr suficient de consultanți care vor elabora proiectele investiționale, îmbunătățirea proiectului propus spre examinare, și va asigura termeni corespunzători pentru noua politică agricolă, facilitând o tranziție eficientă și benefică pentru sectorul agricol.

Cu considerație,

Iurie FALĂ
Director Executiv

Ex. Nadejda Russu
nrussu@moldovafruct.md
+373 60 500 788

CENTRUL NAȚIONAL PENTRU PROTECȚIA DATELOR
CU CARACTER PERSONAL AL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2004, mun. Chișinău, str. Serghei Lazo, 48, tel: (+373-22) 820801, 811801, fax: 820807, www.datepersonale.md

Nr. 04-01/2748
La nr. 18-69-9114 din 03 septembrie 2024

26. septembrie 2024

Ministerul Agriculturii și
Industriei Alimentare

email: cancelaria@maia.gov.md

Copie: Cancelaria de Stat

e-mail: cancelaria@gov.md

Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal al Republicii Moldova a examinat proiectul de lege *privind finanțarea, gestionare și monitorizarea politicii agricole (număr unic 712/MAIA/2024)*, autor – Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare și, reieșind din competențele funcționale, comunică următoarele:

La art. 62 alin. (2) din proiect, sintagma „Legii cu privire la datele cu caracter personal”, se va substitui cu sintagma „Legii privind protecția datelor cu caracter personal” în corespundere cu denumirea generică a actului normativ în vigoare.

În rest, comunicăm lipsa obiecțiilor și propunerilor suplimentare.

Victoria MUNTEAN
Director

ex. Veronica Chiltan
tel. (022) 811-816

Ministerul Dezvoltării
Economice și Digitalizării
al Republicii Moldova

Nr. 03-3024 din 01.10.2024

La nr.18-69-9114 din 03.09.2024

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
copie: Cancelaria de Stat

Cu referire la proiectul de lege *privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole (număr unic 712/MAIA/2024)*, în limita competențelor funcționale, comunicăm lipsa obiecțiilor și propunerilor.

Digitally signed by Gorban Mihaela
Date: 2024.10.07 08:58:47 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

MOLDOVA EUROPEANĂ

Mihaela GORBAN

Secretar general adjunct

Ex: Ina Școlni; Tel: 0 22 250 607

Nr. 03/2-09/3375 din 04.11.2024

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare

Ministerul Culturii, urmare a examinării proiectului de lege privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole (număr unic 712/MAIA/2024), în limita competențelor funcționale, comunică următoarele.

În rezultatul analizei asupra proiectului de act normativ, intervenim cu următoarele propuneri de modificare, la art. 20 alin. (1) lit. c) după cuvântul „vitivinicol”, de completat cu cuvintele „și dezvoltarea turismului rural și/sau turismului vitivinicol”.

La art. 25, după sintagma “pentru funcționarea grupurilor de acțiune locală în cadrul inițiativei LEADER” de completat cu sintagma „sprijinul acordat persoanelor fizice și juridice care desfășoară activități agricole în scopul dezvoltării turismului rural”.

Conform art. 1 lit. b) din proiectul de Lege nominalizat, „prezenta lege stabilește norme privind ... tipurile de intervenții și cerințele comune cu ajutorul cărora trebuie să se urmărească realizarea obiectivelor generale prevăzute în Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală (în continuare - politica agricolă), precum și măsurile financiare conexe”, este de menționat, că în conformitate cu politica agricolă, dezvoltarea turismului rural constituie direcție prioritară, fiind parte al Obiectivului general 3: Susținerea dezvoltării socioeconomice rurale durabile și se referă la „diversificarea activităților economice și a serviciilor de calitate în mediul rural, cu accent pe dezvoltarea turismului rural și agroturismului”.

În conformitate cu prevederile art. 5 alin. (1) lit. h) și în coroborare cu alin. (3), Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural finanțează intervențiile pentru dezvoltare rurală, iar o operațiune care se încadrează în tipurile de intervenție de la alineatul (1) litera h), poate beneficia de diferite forme de sprijin, în cazul în care cuantumul total al ajutoarelor cumulate acordate în cadrul diferitelor forme de sprijin nu depășește plafonul maxim stabilit de Guvern.

Accentuăm, Nota de fundamentare la proiect, capitolul 3 „Obiectivele urmărite și soluțiile propuse” prevede intervenții orientative sectoriale – sprijin pentru promovarea enoturismului și intervenții orientative – dezvoltare rurală – sprijin pentru investiții în domeniul agroturismului, dar fără menționare ca domeniu de intervenție în proiectul de lege.

De menționat că, potrivit art. 5 din Regulamentul (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 de stabilire a normelor privind sprijinul pentru planurile strategice care urmează a fi elaborate de statele membre în cadrul politicii agricole comune (planurile strategice PAC) și finanțate de Fondul european de garantare agricolă (FEGA) și de Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentelor (UE) nr. 1305/2013 și (UE) nr. 1307/2013 (CELEX: 32021R2115), publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 435/1 din 6 decembrie 2021, așa cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul delegat (UE) 2024/946 din 18 ianuarie 2024, obiectivul general vizează îmbunătățirea în continuare a dezvoltării durabile a agriculturii, a sectorului alimentar și a zonelor rurale, Anexa nr. 1 prevede tipul de intervenție „promovarea enoturismului” pentru dezvoltarea rurală.

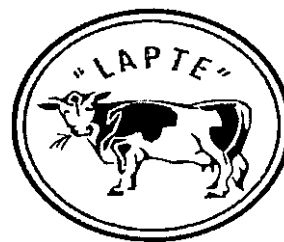
Astfel, neîncluderea tipului de intervenție sectorială dezvoltarea „turismului rural și/sau turismul vinicol”, inclusiv prin promovarea turismului durabil și responsabil în zonele rurale, a patrimoniului natural și cultural, precum și investițiile în materie de energie din surse regenerabile, ar defavoriza acestor sector prioritar pentru dezvoltarea economiei naționale și ar descuraja realizarea investițiilor în acest domeniu.

S-a constatat că, în ultima perioadă, prin intermediul fondurilor publice, granturilor oferite de donatori, parteneriatelor cu organizații internaționale, s-au dezvoltat peste 20 de pensiuni agroturistice și case rurale în Moldova, care oferă servicii integrate de cazare și agrement. Acest fapt demonstrează o creștere a interesului pentru turismul rural. În continuare, estimările indică dezvoltarea a încă aproximativ 120 de pensiuni agroturistice în următorii ani, extinzând oferta turistică și stimulând diversificarea destinațiilor. Aceste unități au rolul de a asigura o experiență autentică, ceea ce atrage turiști interesați de specificul rural, iar subvenționarea ar încuraja dezvoltarea continuă a acestora.

Totodată, turismul rural este cu potențial de dezvoltare și contribuie semnificativ la economia locală prin generarea de venituri și crearea de locuri de muncă, în satele afectate de migrația populației tinere către orașe sau străinătate.

De asemenea, de revizuit art. 66 alin. (2) lit. a) din proiect, care prevede că „Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural continuă să se aplice: cererilor de subvenționare a cheltuielilor efectuate nu mai devreme de anul 2024 și nu mai târziu de anul 2025, în domeniile de intervenție ale formei de subvenționare prevăzută la articolul 18 și actelor normative de punere în aplicare a acestei Legi...”, și se propune stabilirea unei perioade clare pentru finalizarea examinării și/sau achitarea cererilor, dosarelor de subvenționare, înregistrate până la 01 ianuarie 2024.

Andrei CHISTOL
Secretar de stat

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
Vicepremier, ministru Domnul Vladimir BOLEA

cancelaria@maia.gov.md

Copia: Parlamentul Republicii Moldova

Comisia: Agricultură și Industrie Alimentară

Comisia: economie, buget și finanțe

info@parlament.md

Copia: Cancelaria de Stat

Birou pentru reintegrarea europeană

cancelaria@gov.md

Grupului de lucru al Comisiei de stat
pentru reglementarea activității de întreprinzător

secretariat.gl.air@gov.md

7 octombrie 2024

Nr.101

**Aviz REPETAT la Proiect:
de lege privind
finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole**

Stimate Doamne/Domni

Ca urmare a demersului MAIA nr.13-05/2810 din 4 septembrie 2024 am examinat Proiectul Legii finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole (transcriere parțială a Regulamentelor UE) și Vă putem Comunica următoarele;

Reiterăm poziția expusă prin Avizul repetat și menținem obiecțiile expuse în data de 24 iunie 2024 precum, ca Proiectul este prematur ținând cont de intrarea sa în vigoare de la 1 ianuarie 2025, inclusiv derogările de la art.67, alin(2) și nu acoperă realitățile economice ale operatorilor din domeniu agroalimentar din R. Moldova.

Regretabil este faptul mîmării Reformelor și descurajarea mediului asociativ în aderarea R. Moldova la Uniunea Europeană.

Este strigător la cer atitudinea Autorului (MAIA) față de toate cele politici promovate de către Comunitatea Uniunii Europe(respectarea demnității umane, libertate democrație egalitate,

stat de drept, respectarea drepturilor omului inclusiv drepturilor minorităților). Prin elaborarea și prezentarea acestui proiect în varianta actuală, Autorul nu oferă mecanisme de dezvoltare bazate pe realitățile economico-financiare și sociale din țara R. Moldova, dar încearcă să impună un mecanism bazat pe un concept absolut străin prea matur axat pe evaluarea și nivelul de dezvoltare a țărilor din Comunitatea Uniunii Europene. Un astfel de mecanism propus de Autor va duce spre insolvența mai multor operatori din domeniul agroalimentar, va economisi banii bugetați pentru finanțarea FNDAMR și va oferi piața de desfacere din R. Moldova pentru importuri masive din UE și țările terțe.

Autorul (MAIA) prin acest proiect nu respecta nici principiul fundamental al PAC-ului 2023-2027 să asigure;

-aprovizionarea cetățenilor UE cu alimente sigure, de înaltă calitate și la prețuri convenabile;

-să garanteze un nivel de trai echitabil pentru fermieri;

-să conserve resursele naturale și să respecte mediul înconjurător;

nemaivorbind de faptul, că la nivel de țară în R. Moldova nu avem aprobat/adoptat Politica Agricolă Comunitară 2023-2027.

Pentru a identifica corelația dintre Proiect și (PSPA) Programul strategic al politicii agricole am încercat să accesăm prin legis.md, însă nu a fost desăgît un astfel de Program la nivel de strategie, astfel putem concluziona, că un astfel de document lipește sau nu a fost adoptat transparent și în consultație cu mediul asociativ.

În schimb obiectivele Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023 – 2030 sunt clare și axate pe **fortificarea și dezvoltarea sectorului agricol primar, industriei alimentare și diversificarea piețelor**. De asemenea, articolul 2 alineatul (2) litera h) din Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural, stabilește drept direcție de susținere a sectorului agroalimentar sporirea veniturilor în mediul rural. Aceste obiective se realizează prin activitățile economice din exploatarea agricolă. Din Nota Informativă la Proiect cu referință la Studiul Analiza privind impactul subvenționării în dezvoltarea agriculturii și mediului rural pentru perioada 2017-2022 „ASK Partners Advice” S.R.L. observăm evaluarea politicilor agricole elaborate de către Minister s-a realizat, în mare parte, pe datele prezentate de către Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, fără o evaluare comparativă a activităților economice a exploatarea agricolă pentru a aprecia eficiența cheltuielilor suportate din buget la atingerea obiectivelor fixate în documentele de politici, în special creșterea competitivității și a veniturilor fermierilor, dezvoltării economice, creșterea PIB-ului, diversificării portofolii de produse alimentare inclusiv cele acceptate pentru export, substituirea importurilor, îmbunătățirea balanței intersectoriale, campanii de promovarea produselor locale, dezvoltarea turismului rural, un mediu mai curat, schimbările climatice, infrastructura calității, s.a. Autorul studiului menționează:

Cea mai importantă ca sumă și ca impact au fost măsură de subvenționare „postinvestiție”, reglementate prin Regulamentul privind condițiile, ordinea și procedura de acordare a mijloacelor Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 455/2017. Solicitățile de subvenții creșteau mai repede decât se majorau mijloacele financiare prevăzute în Legea bugetului de stat aprobată anual. Acest fapt a dus la acumularea unei „datorii” de compensare a sumelor solicitate în dosarele depuse. Lipsa unei corelații între posibilitățile financiare ale țării și necesitățile sectorului în subvenții afectează negativ relația dintre cerere și ofertă a sprijinului financiar.

Tot Autorul studiului menționează: Industria de prelucrare, care ar trebui să reprezinte unul din pilonii dezvoltării sectorului agricol, a fost aproape neglijată. Subvențiile autorizate pentru stimularea investițiilor în prelucrarea cărnii, a laptelui și a mierii de albine au reprezentat doar 1.8% din totalul subvenționărilor autorizate.

Putem concluziona, că scopul proiectului actual NU sunt Politicile de dezvoltare a competitivității sectorului agroalimentar din R. Moldova dar diminuarea sprijinului financiar

oferit de către stat în fortificarea capacităților de dezvoltare a Fermierilor și unităților de procesare de produse alimentare ,inclusiv în implementarea standardelor prevăzute de DCFTA. Si apropo, orice Reglementare sau Directiva UE , are mențiunea Statele membre UE asigura finanțarea pentru implementarea Normalelor cerințelor prevăzute de Regulamente.

Republica Moldova, alături de Ucraina, ca țară candidat, acceptată pentru negocieri va beneficia de Programe separate. La modul practic Republica Moldova în perspectiva aderării la UE trebuie să-și ajusteze activitățile la rigorile și practicile UE. Aceste activități și obiective se vor reflecta într-un document de politici - gen „Strategia Națională de Dezvoltare a agriculturii 2030”, acceptat de UE și susținut financiar de UE. Așa au mers România, Polonia, Țările Baltice, în cadrul Programului European SAPARD, IPARD, etc..

În această ordine de idei reiterăm: orice activitate economică, investiții în afaceri necesită predictibilitate , securitate și stabilitate economico-financiară , ori noi medii de afaceri din R. Moldova trecem prin mai multe crize economice cu un război la frontieră în Ucraina, solicităm menținerea Legii 71/2023 și a actelor normative ce pun în aplicare Legea 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural pentru o perioadă de tranziție de cel puțin 3 ani consecutivi, dar asta nu împiedică transcrierea integrală a Regulamentelor UE, politiciii Comunitare (PAC) și punerea în aplicare din fondurile de preaderare la UE.

Propuneri specifice.

La Obiectiv și Noțiuni: stabiliți clar cine cade sub incidența acestei legi si/sau noțiunea de „beneficiar”

beneficiar - în legătură cu tipurile de intervenții pentru dezvoltarea rurală menționate la articolul 22 înseamnă:

a) un organism de drept public sau privat, o entitate cu sau fără personalitate juridică, o persoană fizică sau un grup de persoane fizice sau juridice responsabile fie cu inițierea operațiunilor, fie cu inițierea și executarea operațiunilor;

b) în contextul schemelor de ajutor de stat, întreprinderea care primește ajutoarele”;
trebuie să ne ofere clar imaginea acestui beneficiar . In mare parte toate noțiunile nu sunt clar expuse inclusiv și noțiunea de „activitatea agricolă” s.a . Nu este clar produsele cu valoare adăugată (*alimentare*) fac parte din activitatea agricolă și/sau UNITAȚILE de procesare , activitatea de procesare a produselor agroalimentare face parte din activitatea agricolă ?

„activitatea agricolă” după care act normativ va fi tratat acest termen ??? Ce presupune în contextul acestui Proiect „activitatea agricolă” , d/a PRODMOLD activitatea agricolă reprezintă CRESTEREA și producerea producției primare .

Se recomanda respectarea Legii 100/2017 cu privire la actele normative, art.54) cu respectarea următoarelor reguli.. a)se expune într-un limbaj simplu , clar si concis... c)terminologia utilizată este constanta ,uniformă si corespunde celei utilizate în alte acte normative,...

La art. 1) pun. b) stabiliți clar denumirea Strategia Naționala Agricolă și Rurala 2023-2030 și Strategia Securității Alimentare a R. M pentru anii 2023-2030

La art.5) la pun.1

Un punct nou după alin. b) sănătatea și siguranța produselor agroalimentare. Norme și cerințe prevăzute de Acordul (SPS) semnat in 2016 recunoscute de R. Moldova .

La art. 20) după alin. b) produse apicole , se completează cu un aliniat nou c) lapte si produse lactate;

reprezintă un sector social cu produse sociale HG 774/2016 cu privire la prețurile de comercializare a produselor social importante, la nivel de UE este un sector prioritar.

la Pun.21) se colectează cu un punct nou 4) Tipuri de intervenții din sectorul lapte și produse lactate sunt obligatorii ;

art. 22) se completează cu un aliniat nou c) sănătatea și siguranța produselor agroalimentare;

art.)67 Intrarea în vigoare pun.2) se abroga ;pun1) va avea următorul cuprins : Prezenta Lege intra in vigoare de la 1 ianuarie 2027.

Va reamintim ,că Republica Moldova are semnat un Acord pe SPS (cerințe sanitare și sanitar veterinar)asta ar însemna ,ca la nivel de țara si la nivel de fiecare operator in parte noi *garantam siguranța produselor agroalimentare și/sau respectarea acestor norme și cerințe. Este asta un obiectiv sau Nu pentru o lege ,care stabilește politici de dezvoltare a sectorului agroalimentar ? In PAC (UE) asta este primul punct : să asigure aprovizionarea cetățenilor UE cu alimente sigure, de înaltă calitate și la prețuri convenabile;*

Director executiv

Carolina LINTE

Digitally signed by LINTE CAROLINA
Date: 2024.10.07 12:58:47 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

